

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petletno vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvo naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Kdo je kriv konkurza v Agro-Merkurju?

Neprijetno je dirnila marsikoga vest, katero so prinesli listi tekoči teden, da je nad velepodjetjem Agro-Merkur, osrednjo nakupovalno in prodajalno zadrugo v Ljubljani, razglašen konkurz.

Agro-Merkur je bila zadruga z omejenim preostvom, pri katerem so znašali deleži po 20 K in katerih jamstvo je bilo dvajsetkratno. S svojim delovanjem je pričel jedva pred poldrugim letom. Sedež in skladišča je imel v Ljubljani, svojo podružnico in baje tudi glavno zalogo si je ustanovil takoj ob pričetku v Trstu. In kakor se govori, je prizadela podjetju glavni udarec ravno tržaška podružnica.

Kakor dosedaj objavljeno, iznašajo nepokrita pasiva v celem 106 000 K, katere bodo morali s stroški konkurznega postopanja, ki bodo končano v enem ali dveh letih, pokriti člani. Jamstvo članov za Agro-Merkurjeve obveznosti iznaša nad 300.000.

Nekaj čudnega je, da podjetje, katero je imelo v prvem letu nad štiriinpol milijona kron prometa, katero je izkazalo 4468 K čistega dobička in v katerega odboru so bili gg.: Josip Lenarčič, dr. Gregor Žerjav, Oton Bayr in Ivan Rožman, napove bankrot.

Ugiba in piše se, komu naj se pripisuje krivda neuspehu podjetja. Mislimo, da ravno kot naprednjaki imamo pravico in ne samo pravico, tudi dolžnost, ker smo kritizirali in pisali o raznih podobnih neuspehih konsumov, premisliti nekoliko zadevo!

Združništvo samonasebi v idealnem pomenu besede, v rokah mož železne volje in energije, v rokah ljudi, prežetih ljudskega mšljenja in skupne

nesebične vzajemnosti in združitve, je moč, s katero more mali, takorekoč brezpomembni mož nastopati v modernem, novodobnem svetovnem gospodarstvu. Toda žal, da si tudi z združno idejo razni koristolovci, mešetarji, sebičneži in malopridneži hočejo napolniti svoje žepce ter tako škodujejo plemenitim osnutkom in organizacijam na podlagi skupne, nesebične vzajemnosti.

Temu je kriva splošna današnja izgoja, katera, namesto da bi skrbela za vzgojo plemenitosti srca, le žal vzgaja nizkotni egoizem in sebičnost! Stidi se človeku današnja izgoja, posebno družba, ako zanese človeka pot med njo. Nič ni slišati plemenitega, koristnega splošnosti, celoti, vedno pa stoji v ospredju samopašnost, pohlepnost.

In tu bi bilo treba poseči vmes, odstraniti krvosese in parasite ter jih treščiti v kot pozabljivosti. Toda vidimo baš nasprotno! Taki ljudje se znajo prikupiti s komplimenti, pokloni, frazami in kaj še vsem ter se preriti do vodilnih mest. Proč s takimi, da je naša lastna koža varna!

Drugi zopet hočejo z združništvom pridobiti široke ljudske mase za svoja načela in jih s tem privezati na sebe. Vendar pridejo vmes umazane, hinavske, podle duše, kažejo se vnete strankarske pristase; s sladkimi besedami upijajo voditelje, skrbe za svoje globoke žepce — in taki potema neizmerno škodujejo združništvu in pa političnim načelom, katerim bi bilo treba pridobiti tal in pa somišljenikov.

Vrnimo se k naslovu tega članka. Agro-Merkur se je prišteval od ene strani naprednim organizacijam, od druge strani, posebno trgovske, so bile pritožbe proti njemu. Radi Agro-Merkurja je nastal političen dvoboj med stariimi in mladimi. O zadevi je večkrat razpravljajal izvrševalni odbor

narodno-napredne stranke, katerega sklep je bil, da mora Agro-Merkur prenehati na zahtevo trgovcev. O minoritete pa se je forsiralo njegovo delovanje. Spekulantje so pričeli izrabljati položaj. Dolge in večne vožnje po Istri, Dalmaciji, Italiji, Zagrebu, Budimpešti i. t. d. so šle na račun Agro-Merkurja. Sklepale so se velikanske kupčije in pravi se, da ne v škodo onim, kateri so jih sklepali. Govori se o nesramno velikanskih postranskih provizijah glede kupčij, katere so trle Agro-Merkur tako, da se je končno izčrpal. Čudno je to, kar se namreč splošno govori, da vsi nastavljeni voditelji z juga, kateri so bili pred kratkim brez vsakih gmetnih sredstev, vodijo, oziroma prično trgovati na svojo reko in da preneha zadruga, v katere procvit so bili zavezani delovati po svojem nameščenju.

Kaj bode dognala sodna preiskava, se še danes ne ve. Gotovo je, da je eden voditeljev te zadruga bolan ter se bode gotovo valed tega od prizadetih zvrčala krivda na njega. In če se zvrne krivda na njega, v očeh nepristranskih ljudi se ne bode smatral kot krivec, pač pa kot žrtev sebičnežev, kateri so ga obdejali, kakor ose medico, ter ga vsled neizkušnosti in hipnega idealizma pripravili do žalostnega konca.

Učimo se pa iz tega, da bodimo v prihodnje skrajno previdni!

Šola na Jesenicah.

Petindvajset let bijemo boj za jeseniškimi razmeram odgovarjajočo šolo, a ves ta čas nismo dosegli ničesar, kar bi bilo v dobrobiti šolstvu. Nasprotno je tekom tega časa naraslo število šolobiskujočih otrok na 700, in učilnice so postale v zdravstvenem in praktičnem smislu popolnoma ne-

PODLISTEK.

Nekaj o Argentini in njenem mesu.

Povsod se govori o argentinski republiki in marsikom se cede sline po cenem argentinskem govejem mesu. Republika pa zasluži, da se je letos spominjamo še posebej, ker obhaja — ustanovljena je bila 1810 — stoletnico svojega obstoja. Tem povodom je argentinska komisija za stoletno slavnost izdala po uradnih virih v Buenos-Aires letos velik zemljevid z statistično-zemljepisnim opisom republike. Evo iz zanimivega spisa nekaj podatkov, ki utegnejo zanimati tudi širše kroge:

Republika je zelo obsežna; zahodna meja je dolga 4800 km, meje sploh so obsežne 10.200 km. Vsa površina Argentine znaša približno 3 milione štiriinšestdeset tisoč kilometrov, na kateri pa prebiva le okrog 6 milijonov prebivalcev, polovico od njih je priseljencev (od teh 60.000 Avstrijcev). V Argentini se navadno ne vrše plemenski boji, tam ni razločka med Indijanci, zamorci ali Kitajci. Indijanci so pristopili k katoliški veri, mnogo jih je izginilo vsled neke bolezni omotice; zamorci le redkokje še žive, dočim rmena plemena doslej niso dobile še no-

benega vpliva na republiko, ker so jim vrata zaprta in se ima ustavno gojiti evropsko naseljevanje. Če se pomisli, da ima dežela ravno tisto redilno moč kakor Nemčija, tedaj bi Argentina lahka preživljala 250 milijonov prebivalcev, dočim ima naša Avstrija le 26 milijonov in 9 in pol milijona ovac.

Republika obstoja: 1.) iz 14 pokrajin, ki so v svoji notranji upravi samostojne; 2.) iz zveznega okrožja, ki ima svoj sedež v glavnem mestu, Buenos-Aires; 3.) iz devetih narodnih ozemlj. Vlada se kakor v kakem republikanskem zveznem zastopstvu. Ustava mora v vsaki pokrajini skrbeti za justično, mestno in naučno upravo. Ljudstvo voli v dve zbornici svoje poslance in starešine, ki kujejo postave. V vsaki pokrajini, kakor tudi v glavnem mestu voli narod z večino glasov v razmerju 1 poslanca na 33.000 prebivalcev, kakor tudi dve starešini, kateri voli postavna zbornica dotične pokrajine z večino glasov. Inicijativo za zakonodajstvo lahko da ena ali druga zbornica. Izvršilni organ je predsednik republike, ki se voli vsakih šest let. Med drugo volitvijo mora preteči nadaljnih šest let.

Živinoreja in poljedelstvo sta glavna vira gospodarskega bogatstva v Argentini; tako so n. pr. l. 1908 ondi našli 30.000.000 goveje živine, 7.500.000 konj in 67.000.000 ovac. Argen-

tinijo prekašajo na bogastvo goveje živine le Zedinjene države in Vzhodnja Indija, na konje pa Rusija in Zedinjene države. Na približno 100 prebivalcev pride v Avstriji 37 govedi in 10 ovac, v Argentini 550 govedi in 1883 ovac. Zelo ugodno podnebje v Argentini pa tudi dopušča, da se vsa živina pase, vsled česar tamkaj pravzaprav hlevov ne poznajo. Ker raste živina v naravi, nima takozvanih hlevskih bolezni, ki so udomačene pri nas. Tuberkulozo doženejo zdravniki pri argentinski živini le zelo redkokdaj. Argentinska živina tudi ne more biti najslabše kakovosti, ker imajo tamkaj zelo lepo plemensko živino. Na razstavi v Buenos-Aires je bil leta 1906 prodan plemenski bik za 88 tisoč frankov. 2 leti stari ovni tehtajo tudi 140 kg, kar znači, da imajo posebno lepo ovčje pleme. Veterinarstvo je v Argentini modernejše kot pri nas in v Avstriji je malo tako modernih klavnic in hladilnic kot so v Argentini. Mesogledstvo se izvršuje tamkaj veliko strožje kot pri nas.

Vsled velikega števila živine pa nima to blago skoro nobene cene, osobito če se pase živina na prostranih planjavah v notranji Argentini, ki nimajo nobenih prometnih sredstev.

Argentinci so si dolgo časa pomagali s tem, da so izvažali konserve, ekstrakte, osoljeno meso, suho meso Tassajo i. t. d. 1 in pol milijona volov

Novo!

Ravnokar je izšel naj-novejši, sankcionirani

Cena 60 vin. Dobliva se v naši tiskarni, v Nar. knjigarni in L. Schwentnerju v Ljubljani.

Občinski red in občinski volilni red za Kranjsko

sposobne za pouk. V razredih, kjer je predpisanim potom dovoljeno le 30 do 40 otrok, sedi, oziroma čepi po tleh ali pa na deskah med klopni po 60, 70 do 80 otrok. V več razredih zavzemajo klopi in po tleh sedeti otroci ves prostor, tako da občuje učitelj lahko le s poleg katedra prisotnimi otroki. Ker je bilo šolsko poslopje nekdanj graščina, zato je popolnoma neprimerno za šolo. Na vseh straneh je prepih, zaradi česar trpijo otroci na trganju, zobobolu in učitelji na revmatizmu, prehlajenju. Zaradi nepravilne razsvetljave vidi na tablo le komaj polovica razreda in ob deževnem vremenu se sploh ne vidi; zavolje starosti poslopja motijo pouk miši, ki v strah in nekaterim v zabavo motijo pouk in tudi «presički» in mladi šurki, ki jih dobivajo otroci v tintnikih, kvarijo estetični uspeh. Najlepše je pa takrat, kadar si skozi strop pribori dež pot, da oblaja prevroč, časih 25° do 30° C razgreti smrad v šoli: tudi ni redko, da udari dim iz dimnika tako silno v šolske sobe, da se ne da dihati, zaradi česar se mora izpustiti deca domov. Da so peči slabe, tako da se ne dajo izkuriti, je tudi važno. Pozimi se prav pošteno zmrzuje in prehlaja. Lepopisje, risanje in slični predmeti se ne morejo gojiti. Ni prostora, posebej ne za one otroke, ki sede med klopni ali po tleh.

Ni težko umeti, da pri teh razmerah kljub temu, da se poučuje najbolj vzorno, ne more biti normalnih uspehov. Tudi pa ne morejo žrtvovati učne osebe svojega zdravja, ne morejo izčrpati vseh svojih življenskih sil, da bi vendar spravile uspeh na normalno višino, ker zato bi ne imele nobenega priznanja, le hiranje bi bila krvava ironija priznanja. No, priznati pa se mora učitelstvu, da idealno izvršuje svojo nalogo, zaradi česar pa tudi v malam hira. Vsi učenci, ki se udeležijo preizkušnje za sprejem v srednje šole, to dobro prebijejo.

A vendar niso uspehi v vseh razredih normalni. To de učitelstvu težko. Ljudstvo namreč ne upošteva zaprek in očita vse učitelstvu; jeseniške ljudstvo hoče izobrazbe za svoje otroke, a naša šola je ne more dati in pri najboljših uspehih že zaradi tega ne, ker je samo štirirazrednica. Zato ni čudo, da se je ustanovila sulfurajnska šola, kamor pošiljajo navadno mlačni starši svojo deco z nado, da se v komfortni šoli več nauči kot pa na slovenski štirirazrednici. Posebno nemški jezik se tu uvaža.

Zadnji čas se nam obeta šestrazrednica, meščanska šola, obrtno-kovinska in gospodinjska šola. Da bi se vendar merodajni faktorji zedinili in dali Jesenicam sol — po katerih naše ljudstvo tako hrepeni; naj bi rešili tudi ti faktorji učitelstvo trdega, zdravju kvarnega dela v učilnicah, ki niso učilnice. Koliko boleznih se utihotapi v sedanjih razmerah v nežno mladino, ki jo potem spremlja v vse dobe življenja, če ne strejo že takoj mladih, razcvetajočih teles. Koliko težkega imajo oni na vesti, ki z intrigami zavlačujejo mirno rešitev jese-

se še danes pokolje v Argentiniji na leto le radi kože in rogov, dočim ostane meso neporabljeno. Dunaj rabi na leto 200 tisoč volov za živež. V Argentiniji porabijo toraj 7 do 8 krat toliko volov kot Dunaj samo za kože in rogove, drugo meso pa vržejo proč. Tellier je napravil l. 1873 prvi poizkus hladilnic, ki se je dobro obnesel leta 1876 pri prvi ladji Frigorifik, ki je vozila iz Francoskega v Mehiko 105 dni in imela seboj cel čas nepokvarjeno meso v hladilnici.

V kratkem času so zadobile hladilnice velikanski pomen za prevažanje mesa. Argentinijska je začela izvažati na Angleško. Leta 1890 je znašal izvoz 37 tisoč ton, ki pa je od tedaj tako rasel, da je dosegel preteklo leto 532 tisoč ton. Dunaj rabi na leto 100 tisoč ton mesa. Z mesom, ki se izvažajo iz Argentinijske na Angleško, bi se torej lahko skozi celo leto preskrbovalo 5 Dunajev ali pa 300 takih mest kot je Ljubljana. Argentinijska izvozi posebno veliko ovčjega mesa, okoli 10 milijonov komadov, kar znači trikrat toliko število kot ga Avstrija na ovcah sploh premore.

Meso, ki prihaja sedaj iz Argentinijske v naše kraje, izvira iz notranjih pokrajin te države. V Buenos Aires ga pripravljajo veliko podjetje „La Blanca“ za eksport. Meso prihaja k nam zmrznjeno v mrazu 9 in pol do 12° C. V tul zaviti četrti volov leže v hladilnicah ladij kakor drva. Kakor kamen trdo in zmrznjeno meso rabi pri poletni vročini 20° C 12 ur, da se odtaja in omehča. V sedanji temperaturi mislijo Dunajčani, da je naj-

niške glavne šole; naj bi se jima ta zbudila, da izprevidije svoje neplemenito delo. Učit. tovariš.

Sestava okrajnih cestnih odborov po načrtu novega cestnega zakona.

Govoril v deželni zbornici poslanec Ciril Piro dne 24. oktobra 1910.

Visoka zbornica!

V prvotnem načrtu cestnega zakona, kakor se nam je predložil lansko jesen, se je odkazal okrajnim cestnim odborom precej omejen delokrog. Njih glavna naloga bi bila, nadzorovati napravo in vzdrževanja občinskih cest ter potov, vaskih ter gospodarskih potov in dovoljevati podpore iz okrajnega cestnega sklada za občinske ceste ter pota. Glasom § 25. takratnega načrta si je namreč deželni odbor pridržal povsem oskrbovanje tako tehnično kakor gospodarsko deželnih cest, to se pravi, odvzela se je okrajnim cestnim odborom dosedanja pravica oskrbovanja deželnih in okrajnih cest, ali kakor se bodo imenovali, deželnih cest I. in II. vrste. Vseled določbe § 28. bi sicer imel deželni odbor pravico, to oskrbovanje deloma ali popolnoma prepustiti okrajnim cestnim odborom, vezan pa v to ne bi bil. Temdemca prvotnega načrta je tedaj bila ta, da se cestna uprava po možnosti centralizuje.

Bržčas se je odločil deželni odbor za to načelo vsled neprijetnih izkušenj, katere je imel z nekaterimi okrajnimi cestnimi odbori, in zato ne vem, če je bilo posebno modro, da je z bistveno spremembo § 28. prvotnega načrta zopet posegel po principu decentralizovanja cestne uprave. § 28. zakonskega načrta, kakor smo ga dobili v roke v zadnji seji, določa namreč, da je oskrbovanje deželnih cest tako tehnično kakor gospodarsko povsem prepustiti okrajnim cestnim odborom, ki naj to pravico izvršujejo neposredno. Žalibože se k spremenjenemu načrtu ni priložilo nikakega motivnega poročila, ki bi nas vsaj poučil o nagibih, ki so napotili deželni odbor, da je opustil svoje prvotno stališče. Ne preostaja nam drugzega, kakor konstatirati dejstvo, da bodo okrajni cestni odbori po novem cestnem zakonu velevažne korporacije, ki bodo imele obsežno avtonomijo in na razpolago velika denarna sredstva.

Ker se bo z uveljavljenjem novega cestnega zakona močno podražila deželna uprava, kar bodo poleg Ljubljane občutila zlasti tudi mesta in trgi na deželi, zamirna nas tu v prvi vrsti sestava okrajnih cestnih odborov in vprašanje, če ter v koliko bodo tudi zastopniki mest in trgov poklicani k sodelovanju v okrajnih cestnih odborih.

Sestava okrajnih cestnih odborov po sedaj veljavnem zakonu temelji na načelu interesnega zastopstva. Mesta in trgi, večji posestniki, večji industrijalci ter trgovci in občinska predstojništva kmetijskih občin dotičnega cestnega okraja volijo po skupinah svoje zastopnike v okrajni cestni odbor. Vrhutega ima največji davkoplačevalec cestnega okraja virilni glas v cestnem odboru. Novi cestni zakon hoče korenito pomesti z interesnim zastopstvom. Poleg dveh ali treh zaupnikov deželnega odbora bi sedeli v okrajnem cestnem odboru zgolj odborniki, izvoljeni po občinskih odborih posameznih občin dotičnega skladovnega okraja. Na mesto interesnega zastopstva naj stopi tedaj krajevno zastopstvo. Kakih 15 let sem že član okrajnega cestnega od-

boljše če tri dni po prevozu na Dunaj še leži, da je potem vlečano. Meso se vsled suhega zraka v hladilnicah posuši na površini v prvih 30 dneh 10%. Vrednosti meso vsled zmrznjenja ne izgubi. Le okus je nekoliko drugačen, če ga primerjamo z našim mesom. Pečenka je bolj rujava, bolj suha in pusta kot iz našega mesa. Juha je enaka naši. Argentinsko meso se ne sme kuhati v mrzli vodi, marveč najboljše je, če se ga vtakne v krop in se ga pusti le malo časa v njem. Pečenka se peče kot iz našega mesa.

Ljubljana dobi od pošiljalte v decembru ali januarju tudi nekaj poizkušnje, in sicer bržčas kakih 5000 kilogramov, kar znači dnevni konsum Ljubljane. Cena v Ljubljano postavljenega mesa bo znašala kilogram 1 K 20 vin. Prodajalo se bo meso seveda dražje. Razlika med ceno domačega in argentinskega mesa ni zelo velika, četudi utegne znašati 30 do 40 vin., upoštevajoč enako kakovost. Cena argentinskemu mesu se poveča s colnino za 30 K pri 100 kg. Z upeljavo argentinskega mesa, osobito če bo ostalo le pri poizkušnjah, seveda draginja ne bo takoj odpravljena. Pomen uvoza argentinskega mesa leži v tem, da se opozore merodajni faktorji na to, da je treba konečno vendarle tudi nekaj ukreniti in ne samo študirati, da se povzdigne domača živinoreja kvantitativno in kvalitativno ter s tem odpomore tudi pomanjkanju in bedi, ki nastaja med konsumentami radi visokih cen mesa.

bora kranjskega in tekom te dobe sem imel priliko, spoznavati uprave in poslovanje okrajnega cestnega odbora. Z ozirom na te večletne izkušnje izjavljam kar odkrito, da se mi vidi princip krajevnega zastopstva za cestne odbore pravi. Ako kdo, potem ima gotovo občina interes na cestni upravi in ta interes bi se uveljavil s krajevnim zastopstvom v cestnih odborih. S krajevnim zastopstvom bi se olahkčilo poslovanje cestnih odborov in delovanje bi postalo intenzivnejše, kajti odborniki kot zastopniki posameznih občin bi bili boljše poučeni o nedostatkih cestne uprave v svojem kraju, kakor so sedaj odborniki, izvoljeni po skupinah. Zanimanje za delovanje okrajnih cestnih odborov bi raslo in tudi kontrola bi bila boljša. Seveda bi imelo krajevno zastopstvo tudi svojo slabo stran. Odborniki bi izkušali za svoje, po njih zastopane občine izposlovati kar največ udobnosti iz enostajnega razloga, da bi se jim ne moglo kaj očitati in da bi se jih ne prezelo pri prihodnjih volitvah. Nevarnost je velika, da se bodo stavile pretirane zahteve na okrajno-cestni zaklad.

Cestni okrajni odbor naj po novem zakonu obstoja iz 7 do 18 odbornikov. Po § 39. določa število deželni odbor po velikosti in važnosti občin, ki leže v dotičnem cestnem okraju. Cestni okraji z najmanj 40 000 prebivalcev morajo imeti vsaj 15, z najmanj 30 000 prebivalci vsaj 12 in okraji z najmanj 20 000 prebivalci vsaj 10 odbornikov.

Največje važnosti glede sestave cestnih odborov je za mestne in tržne občine § 40., ki določa, da deželni odbor porazdeli odbornike, katere je voliti v cestni odbor, med posamezne občine cestnega okraja, vpoštevajoč davčno moč, število prebivalstva in občila. Prav tako določa deželni odbor občine, ki volijo skupno.

§ 40. novega cestnega zakona vsebuje veliko nevarnost za mestne in tržne občine. Dočim § 39. zahteva, da morejo posamezni cestni okraji z ozirom na mnogobrojnost prebivalstva dobiti gotovo število odbornikov, govori § 40. le splošno, kakšni ozir naj vodijo deželni odbor pri razdelitvi odbornikov med posamezne občine. Vse je prepuščeno razsodnosti deželnega odbora, zakon pa ne nudi nobenega sredstva, s katerim bi bilo možno siliti deželni odbor, da bi se pri razdelitvi odbornikov res oziralo na davčno moč, na število prebivalstva in na občila.

Prožna stilizacija § 40. odpira na stečaj vrata samovolji deželnega odbora. Gospoda, me prikrivajmo si ničesar! Vsaka stranka, ki je na krmi, izkuša ojačiti svoje stališče in skrbi zato, da dobi trajno premoč v posameznih zastopih. Prav tako S. L. S. in radi tega vam nočem ničesar očitati. Vsakemu je srajca bližje kakor suknja. Kakor imenujete v okrajne cestne odbore, v okrajne šolske svete in druge korporacije le svoje ljudi, prav tako bi izkoriščali § 40. cestnega zakona na škodo mestnim in tržnim občinam. Ako se pa ozirate na veliko davčno moč mestnih in tržnih občin, potem boste morali priznati, da mesta in trgi opravičeno zahtevajo primerno zastopstvo v okrajnih cestnih odborih. Za vzgled naj vam navedem kranjski sodni, odnosno cestni okraj, ki plačuje na direktnih davkih K 134.933 48. Oj te svote pade na Kraj K 44.903—, tedaj ravno tretjina. Istotako plačuje Škofja Loka dobro šestino direktnih davkov v škofjeloškem sodnem okraju. Tako prispevati obe mesti, eno z 1/3, drugo z 1/3 k okrajno-cestnemu zakladu, za katerega se

Dva sina.

Spisal Marko Vovrk.

I.

Mož je umrl in mi zapustil dva otroke, dva sina. Treba je bilo delati, treba je bilo odgajati deco. Sama nisem mogla zmagovati. Prodajala sem in prodajala. Vse sem prodala. Težko nam je ubogim prodajati svoje blago, katero smo prislužili z lastno krvjo.

Vse sem prodala. Mučila sem se, delala od noči do noči. Nikdar nisem imela časa, da bi se razvelela s svojima otrokoma.

Otroka sta rasla; že sta skakljala okrog mene in žvrgolela, moja slavca.

II.

Moj Andrejček je bil krepak, jasnovk, kuštrav. Bil je vesel, živahen dečko. Bili so dnevi, ko mi je s svojo razposajenostjo napravil skrbi, toda večkrat me je razveseljeval. Pokerali sem ga in ga poljubila. On je bil starejši.

Mlajši Vasilej je bil tih in miren. Ni ga bilo slišati v hiši; ne videti ga na dvorišču. Ze izza prvega detinstva je bil nekako zamisljen. To pa je bilo zato, ker se je rodil ob tako težki uri, bilo je zato, ker mu je dal Bog tako naravo.

Andrejček je letal po vasi ter se vračal ves rdeč, smeječ in saleč se, on pa, Vasilej, je sedeval pred hišo: razsipal je prst in opazoval bilke. Razkopaval je povsod, izkopal črvička ali ulevil metulja ter ga gledal in mislil... Andrej je zakričal in on se je silno prestrašil. Včasih je legel na vrt

ravno pobira cestna naklada na neposredne davke. Slično razmerje je tudi po drugih okrajih.

Če tedaj mestne občine tako izdatno prispevajo in bodo vsled novega cestnega zakona morale še obilneje prispevati k stroškom cestne uprave, potem pač zahteva čut pravičnosti, da se ozirate nanje pri razdelitvi cestnih odborov med posamezne občine. To se bo pa zgodilo le tedaj, ako se uzakonijo njih upravičene zahteve po primerne zastopstvu v okrajnih cestnih odborih, kar bi kar nič ne krsilo načela krajevnega zastopstva. Saj so menda mestne in tržne občine prav tako krajevni zastopi kakor kmečke občine.

Z ozirom na navedene razloge prav toplo podpiram predlog tovariša Višnikarja, ki meri na to, da se v cestnem okraju nahajajočim mestom in tistim trgom, ki štejejo nad 1000 prebivalcev, odkáže saj en odbornik. Prosim vas, da glasujete za ta upravičeni predlog.

Kranjski deželni zbor.

Seja dne 21. oktobra.

O Lenarčičevem predlogu glede izvolitve zastopnikov v deželni železniški svet se sklene, da deželni odbor izdelal organizacijski statut deželnega železniškega sveta sedanjim razmeram primerno in ga predloži deželnemu zboru v potrjenje.

O reorganizaciji deželnega zdravstvenega sveta se vname daljša debata. Govorili so grof Barbo, dr. Krek, baron Schwarz, dr. Zajc in dr. Novak, na kar se sprejme s slovenskimi glasovi predlog, da se število članov zviša na šest in da se naj vlada pri imenovanju članov ozira na razne stroke zdravstva in na narodno pretežje slovenskega prebivalstva dežele.

O prošnji županstva občine Mošnje za preložitve klanca na državni cesti od potoka Piračica do Malega Dobrega polja poroča poslanec Piber in se sprjme tale predlog: Prošnja se izroči deželnemu odboru, da se obrne na vlado s tehnično utemeljeno obrazložitvijo in nujnim pozivom, da ta nevarni klanec čimprej preloži in tako nevarnost odpravi.

O načrtu novega zakona o varstvu planinskega cvetja je referiral poslanec Hladnik. Po daljšem govoru je nasvetoval, da se sprejme tale predlog: 1. Načrt zakona o varstvu planinskih cvetic se za zdaj vrne deželnemu odboru. 2. Deželnemu odboru se naroča, da s primernim poukom prebivalstvo opozori na krasjske planinske flore in jo njegovemu varstvu toplo priporoča. V to svrhu naj razdeli med ljudske in nadaljevalne šole in pri zadeta društva podobe o planinskih cvetkah, in naj povzroči, da bode učiteljsko osebje mladino poučevalo o planinski flori in o potrebi njenega varstva. Za nabavo takih podob se dovoli deželnemu odboru kredit 500 kron. 3. Deželni odbor naj poskrbi, da bodo vse javne straže, kakor orožniki, poljski, gozdni in lovski čuvaji, cestni nadzorniki in drugo javno osebje že zdaj v okviru svojega delokroga upivali na izdatno varstvo onih znamenitih planinskih cvetic, ki se najbolj uničujejo. 4. Deželni odbor naj s poučnimi okrožnicami in javno nabitimi razglasi posameznim posestnikom in gorskim vodnikom že sedaj toplo priporoča, da na svojem ozemlju, oziroma v svojem delokrogu skrbe kolikor mogoče za varstvo planinskih cvetic.

Za njim je govoril grof Barbo in poslanec dr. Tavčar, ki pravi: Deželni odbor je predlo-

in je ves dan preležal nepremično, kakor da bi prisluskoval nečemu.

«Kaj si se zamislil, sinček?» ga vprašam.

«Mislim, kako je ta svet velik!»

Še dokler je bil deček, je že poznal vsako cvetlico, kako se zove, kako cvete, s kakim cvetom se okraši. Vedel je, kdaj lete ptice na jug, kdaj se vračajo z juga, vse to je znal.

«To mu je Bog dal tako,» so govorili ljudje. «Pustite ga, ker mu je Bog dal tako.»

III.

Kadar so nastopili oni dolgi jesenski večeri, ko me je že delo utrudilo, tedaj sem vzela dvojico na kolena in jo pričela učiti dobro, kakor sem znala, tako sem jih učila. Pravila sem jima tu in ono, pogovarjala sem se z njima. Mojema Andrejčku je bilo kmalu zadosti, dolgočasil se je. Otiral si je oči ter zeval in zdehal. «Pusti me, mama!» je prosil. Jaz sem ga takoj spustila in kaj si je on vse izmislil! Igral se je, dokler ga ni zazibal spanec. Vasilij bi bil vse noč pri meni, da bi me poslušal ter mi pozorno gledal v oči.

Pospali smo. Kadar sem se ponoči prebudila, mi spal moj Vasilij.

«Sinček, zakaj ne spisa?»

«Tako, ne morem! Zakaj je noč tako temna in brez luči, mama?»

«Bog je dal tako, detece, da je ponoči temno.

Spavaj,» sem mu rekla, «spavaj!»

On je obmolnil. Toda dolgo se je še nemirno preobračal.

Zl zakon, ki nima s politiko ničesar opraviti. Mislim sem vsled tega, da bo sprejet brez vsakega ugovora. Toda upravni odsek je napravil iz tega zakonskega načrta politikum, se izrekel proti zakonu ter za uvedbo nekakih poučnih tečajev planinskih flor. To je ponesrečeno. Vsakdo, ki matri stvar s treznega stališča, mora priznati, da je zakon v varstvo planinskega cvetja nujno potreben. Le nizki flistri, ki iz gostilniških sob zro na snežne vrhove, o tem ne morejo biti poučeni. To, kar je sklenil upravni odsek, ne zadošča. Saj je vendar znano, da tisti, ki pustijo planinsko floro, ne pripadajo našemu preprostemu ljudstvu, marveč opustoševalci so turisti, a ti pa so itak poučeni o nedopustnosti svojega postopanja. — Predlagam, naj se predlog vrne upravnemu odseku, da se zakon v varstvo planinskih cvetic sklene že v tem zasedanju.

Popoldanska seja.

Poročevalec posl. Jaklič uvede debato o načrtu novega cestnega zakona.

Posl. pl. Schollmayer izjavi, da je ta načrt za njegovo stranko neizprejemljiv in da bodo vporabili vsa sredstva, da ta načrt ne bo zakon. Obsoja vlado, da je predložila v sankcijo novi občinski zakon navzlic ostremu protestu veleposetniške in narodno-napredne stranke. Z ozirom na to je mnenja, da bo vlada s tem zakonom ravnotake postopala, vsled česar izjavi, da se njegova stranka odtegne vsaki diskusiji o novem cestnem zakonu in da se bo sploh absentirala.

Posl. dr. Tavčar: Po izjavi, katero smo ravnokar čuli, mi ne preostaja drugega, nego izreči, da je v tej resoluciji protislovje. Kdor je zadovoljen z ljubljanskim občinskim volilnim redom, mora biti zadovoljen z obč. volilnim redom. Oba zakona sta si podobna. Če eno gramam, moram grajati tudi drugo. Najprej odkritosrčno dvoje želimo: Če se predlaga tako važen zakon, v katerem se preminjajo dosedanja načela, naj se predlože tudi razlogi, da ni treba iskati, iz katerega studenca izvira vsa ta modrost. Kakor smo čuli, ta elaborat niti ne odgovarja sklepom upravnega sveta. 24 ur pa za to prav gotovo ne zadošča. Gospoda, brez zamere, bojim se, da bo ljudstvo vsled takega zakona preveč zaječalo. Deželna podpora se sme dovoliti samo v izjemnem slučaju. Gospodarski položaj bo vam kmalu čez glavo zrastle. Proračun za 1. 1911 kaže, da po odbitku vseh dež. dohodkov, ostaja deficit 1,228 000 K. Izražam svoje občudovanje nad vašim pogumom, ko je tak deficit, da nastopite z novim cestnim zakonom, ki bo ogromno obremenil dež. proračun. Dokazati hočem, da bo ta zakon pogubonoson za občine same, za deželo, za mesto Ljubljano in tudi za posamezne cestne okraje. (Dr. Krek ugovarja.) Važna so nova načela, ki se hočejo uvesti. Najprvo se bom pečal z načeli v prvem poglavju. Ne smemo stati na stališču, da se tolažimo s tem, da bo ostal zakon samo na papirju. Če se sklene v zakonu, da se določijo nova javna pota, potem morajo stopiti v veljavo tudi tisti faktorji, t. j. občine, ki bodo skrbele za to, da so ta občila v dobrem stanju. Občina bo morala pa tudi siliti, da so ta javna pota v dobrem stanju. Premalo ste premislili posledice zakona! Najprvo trdim, da se bo iz tega zakona izcimila za kmetijske občine velika škoda. Če bo občina, glavarstvo storilo svojo dolžnost, bo vsaka občina zaradi teh potov zasla v velike stroške. Prva nevarnost tiči v tem, da ste pomnožili javna pota. Predočujete si, kakšna so javna

Kadar je mesec posvetil skozi okno, je gledal Vasilij in zatisnil oči. Čula sem od ljudi, da ni dobro, če sije mesec s svojo svetlobo na spečo deco, zato sem jih odela in Vasiliju rekla: «Ne glej v mesec, Vasi lej, to ni dobro!» On je vzdihnil... Same, kadar je bila njemu noč primerna, tedaj je tudi on zaspal čisto mirno; vendar ni imel pravega spanja, ker je sanjal nemirne sanje.

Andrejček ni bil tak, že je posvetila zora, že je izšlo solnce, on pa je še spal ves zardel. Kakor ga je bilo zvečer težko spraviti spat, tako ga je bilo tudi težko zjutraj vzdigniti. Ko je stal ta moj razposajenček, se je začul po hiši njegov krik, da so se tresli vsi tramovi. Potem je jel skakati in razsajati, da ga je bila polna hiša! Tako je bil dober, vesel in ljubezniv. Toda hočeš, nočeš, vsakakor jih je bilo treba brzdati.

Vasilij je bil mlajši, pa je vendar poučeval starejšega brata. Andrejček je bil nagel, ogojevit kakor iskra. Često se je po trikrat ali še po večkrat sprl z deco na ulici ali pa se stepel za vsako malenkost.

«Andrejček,» mu je rekel tedaj Vasilij, «zakaj si žalosten?»

«Tepel sem se, kaj hočeš še več?»

«Vidiš, Andrejček, to izvira le iz tvoje razposajenosti, da jim nisi nagajal, ne bi bil sedaj žalosten in se ne bi sramoval, da se te pretepli.»

A Andrejček mu je odvrnil po svoje: «Eh, sedeti je predolgočasno!»

Dalje prih.

pota po deželi. Letni izdatek za ta javna pota bo tako grozovit, da jih občine ne bodo mogle prenašati. Če mi ponudijo 20 milijonov kron in mi pravijo, naj popravim vsa ta pota, ne sprejmeta tega. Veliko občin bo, ki bodo morale predpisati 30—40% doklad, če bodo hotele zadostiti zahtevam tega zakona. Mislite, da je največja dobrota za našega kmeta, če se se gospodarska pota proglasila za javna pota. Predvsem se bodo vpoštevala pota, ki vodijo po gozdih. Vsi poznamo ta pota. To so pota, katerih narava je taka, da jih absolutno ni mogoče spraviti v tako stanje, da bodo trajno uporabna. Navaja slučaj, da je bilo samo za eno tako pot treba 40.000 K. Občina pa mora po novem zakonu siliti, da se taka pota popravijo. Če se bodo pa lastniki k temu siliti, bo občina morala po veliki sili poseči. V tem pa tiči velika nevarnost za občane, pa tudi za občino. Vzemite kakega uglednega trgovca z lesom. Ta bo gotovo siliti v to, da se popravijo taka gozdna pota. Premislite, predno o tem sklepate! Občine bodo jokale, če bodo morale prevzeti tudi taka gospodarska pota. Novi cestni zakon je od vas premalo premišljen in obsega velike nevarnosti, ki bodo davile in drle pred vsem našega kmeta. Novi cestni zakon bo tudi pogubonoson. To je jako lahko dokazati: V drugem poglavju so navedeni faktorji, ki morajo vzdrževati te ceste. Dežela prevzame v oskrbo vse deželne ceste in vse dose-danje okrajne ceste in statuiraa se princip, da bo dežela plačevala 30% vseh tozadevnih stroškov. En princip se je pri tem krsil, ki je utemeljen v naravi stvari same. Povsod se vpošteva načelo, da mora največ stroškov za občila nositi tisti, ki jih najbolj rabi. To načelo se pa v tem zakonu ne bo vporabilo, ker bodi tisti, ki jih najmanj rabijo, največ plačevali. Velika nevarnost tiči v tem, da imate vi, kot politična stranka, vezane roke. Vaši volilci bodo vedeli to vaše stališče izkoristiti. Po celi deželi bo zavrvelo, da se vsako pot sprejme med deželne ceste. Z zdaj se pri dež. odboru več nego sto prošenj, naj se obč. pota sprejme med okrajne ceste. Posledica tega bo, da bo izdatek dežele za vzdrževanja teh cest prav kmalu prekoračil znesek enega milijona kron. Ne vem, kako boste našli izhoda, če boste hoteli obvarovati deželo pred gospodarskim polomom. Zakon je bil v slabšem stanju, ko je zapustil upravni odsek. Gospodarstvo novih cestnih odborov ne bo zdravo, temveč bodo na stroške dežele nobel gospodarili. Sami boste prisli do prepričanja, da bo novi zakon nesreča za deželo in njeno prebivalstvo. Danes je položaj tak, da je dr. Šusteršič nekak zemlja, ki je stopil v zakon z nevesto bar. Schw arzema. In mesto Ljubljana naj šteje doto temu zakonskemu parčku. Ljubljana naj prevzame ogromne vsote za deželna občila. (Damsar: To je požrtvovalnost!) Vi lahko delate dovtipa. Pravim, da je to krivičnost — v tem se razlikujeva midva. Če vi zdihujete, da se vam slabo godi, dobro — ne smete pa misliti, da v Ljubljani jemo samo pečene golobe. Ljubljana je danes v takem gospodarskem stanju, da ne more prenašati teh stroškov. Nobena vlada ne sme izrabljati tega in na to delati, da zadavi napredno Ljubljano. Ne bo slo, izprešati iz nje zadnjo kapljo krvi — kri onih prebivalcev, ki so kri vaše krvi. Vi davite tudi svoje lastne somišljenike. Krivično je to. Nobena vlada bi ne pustila, da bi se s stolnim mestom ravnalo tako, kakor s piško, kateri se puli pero za peresom. Če hočete, da mi respektiramo vaše volice, morate tudi vi nav meščane respektirati. Ljubljana pliščeje dobro tretjino vseh dež. doklad od direktnih ces. davkov. Ljubljana plača tretjino za vsako deželno podporo. Mesto Ljubljana že dosedaj napram deželi popolnoma izpolnjuje svojo dolžnost. Ljubljana bo morala takoj od začetka prispevati več nego 200.000 kron za dež. ceste, časoma bo pa to znašalo 300 do 400 tisoč, kmalu na to pa celega pol milijona kron. Vsi okrajji imajo koristi od teh cest, samo Ljubljana ne. Vsaka občina bo dobivala od dežele podpore, samo Ljubljana ne bo dobila ničesar, čeprav ima velike naloge pred seboj. Pri regulaciji Ljubljane se bosta morala napraviti dva velika nabitralnika, kar bo stale okoli pol milijona kron. Ljubljano dati na mesarsko klop, tega ne bi smela pripustiti nobena vlada. Ljubljana nima zastopstva, da bi protestirala proti temu. Apelira na vlado na Duzaju in izjavlja, da se z novim zakonom krši gospodarska bodočnost stolnega mesta Ljubljane. Cestni odbori bodo od zdaj naprej gospodarili z deželnim denarjem. Ne ve se, ali bodo cestni odbori komandirali tehnično osebje ali obratno. Kaj bo z dolgim dosedanjim cestnim odborom? To vprašanje naj bi se predvsem rešilo. Cestni odbori bodo smeli samo 30% doklad razpisati. Cestni odbori bodo pa morali pomagati kolikor mogoče občinam pri vzdrževanju cest. Kmalu bodo imeli pa cestni odbori take doklade, kakršnih dozdej niso imeli, in pa še ogromne dolgove. Nobena pametna večina ne sme vsega zase imeti. Novi cestni zakon je na vse strani slabo premišljen. Ni nič slabjšega, nič gospodarsko nepremišljenega, nego novi cestni zakon.

Posl. dr. Lampe hvali stvarno izvajanje poslanca dr. Tavčarja. Obsoja pa stališče veleposetniške kurije. Priznava, da je novi cestni načrt tudi lahko nevarna, če bo slaba uprava. Stoji na stališču solidarnosti, da je vsa dežela enotna. Prom e je tako razvit, splošen, da se morajo tudi stroš

za javna pota porazdeljevati po tem načelu. Upa, da bodo cestni odbori vestno izpolnjevali svoje naloge. Ni za centralizacijo. Zavzema se za avtonomnost posameznih korporacij. Misli, da je njegova stranka s tem zakonom napravila jako srečen korak, ker so izključili interesno zastopstvo. Klerikalna stranka noče Ljubljano odirati, temveč hoče samo enakomerno te stroške za ceste porazdeliti. Druge mestne in trške občine nosijo večje doklade, nego Ljubljana (dr. Tažar: «Pa za svoje potrebe!») Vsaka reforma gre nekoliko v meso. Vabi končno narodno-napredno stranko, naj glasuje za predloženi cestni zakonski načrt.

Posl. dr. Novak pravi, da ta načrt ni več tak kot prvoten, nego da je korenito izpremenjen. Navaja posamezne točke, ki so v novem načrtu izpremenjene. Sama klerikalna stranka se je ustrašila prejšnjih zahtev zakona. Večina misli pri upravi potov postopati sistematično, kar pa ne pojde tako lahko. Dolžnost dež. odbora bi bila, vse natančne podatke o posameznih vrstah cest predložiti zbornici. Iz tega bi vsak poslanec lahko izračunal, kakšna bremena bi imela nositi v bodoče dežela. Smatra novi zakon za nasilen napram posameznim občinam, posebno pa napram Ljubljani. Gre se za vprašanje n. pr. kdaj bo treba popraviti gospodarsko pot. Prišel bo kak občinski odbor ter vzel na piko kakega interesenta pri tej gospodarski poti. Obč. odbor bo sklenil, da ta pot več ne zadošča potrebam. Obč. odbor je torej opravičen diktirati takemu interesentu mejo njegovih potreb ter zahtevali od njega, da popravi pot, četudi faktučno tega ni treba. Obč. odboru ni treba zasebnega udeležnika niti zaslišati. Take določbe so pa brezdvomno nasilne. Navaja posamezne tozadnje paragrafe. Zakon niti ne pove, kdo naj določa te potrebe. Isto je tudi glede uvrstitve posameznih potov in cest. Tudi v teh določilih so nasilstva. Mogoče je, da bo kak župan kako pot, katero je dosedaj kdo uporabljal kot servitutno pot, proglasil za javno pot. Dolžnost obč. organov bi bila, da v vsakem takem slučaju zasliši posamezne lastnike zemljišč, čez katera vodijo taka servitutna pota. Tega pa v novem zakonu ni. Kar se Ljubljane tiče, je dr. Lampe čudnega mnenja. Če ima majhne doklade, mu ni prav, če ima pa velike, pa pravi, da je obč. gospodarstvo slabo. Ljubljana ima pa še veliko nepokritih potreb. Ne smete se torej sklicevati na to, da ima Ljubljana še nekaj denarja v žepu. Če mislite imeti Ljubljano za molzno kravo, tedaj vam kličem, ne mučite te molzne krave. Dr. Lampetova namera obremeniti samo bogatejše sloje, se ne da izvesti, ker vlada ne dopušča doklad diferencirati. Večina se sklicuje na to, da hoče varovati avtonomijo dežele, avtonomijo njenih mistifikacij. Najprimitivnejši čut pravičnosti zahteva, da sme vlada samo takrat razpustiti okr. cestne odbore, če jim more dokazati kako krivdo. Vlada sme po novem cestnem zakonu brez vsakega vzroka razpustiti okr. cestne odbore, kar gotovo ne pomenja varovanja avtonomije. Izjavi, da bodo zastopniki nar. napredne stranke glasovali zoper ta zakon.

Nato so govorili poslanec Demšar, Bartol in Kobi, potem zaključil deželni glavar sejo.

Seja dne 25. oktobra.

Nadaljuje se debata o cestnem zakonu. Navzoč je tudi škof Bonaventura, ki je med govorom dr. Šušteršiča zadremal.

Prvi je govoril dr. Šušteršič in podal neko izjavo proti veleposestnikom.

Na to je izjavil dr. Triller v imenu narodno-naprednih poslancev, da so hodili in bodo hodili svojo lastno pot in storili v bodoče le to, kar jim velewa njihova narodna in strankarska dolžnost in predlaga končno, da se cestni zakoni vrne deželni odboru, da stopi v dogovor z mestno občino ljubljansko zaradi določitve pravične kompenzacije za izredna bremena.

Za njim sta govorila dr. Lampe in dr. Šušteršič, nakar se je odredilo glasovanje. Resolucija dr. Trillerja je bila odklonjena.

Pri specialni debati sta stavila poslanca dr. Višnikar in Pirc (o tem na drugem mestu) več izpremenjevalnih predlogov, pa so bili odklonjeni. Slednjič je bil sprejet zakonski načrt novega cestnega zakona tudi v tretjem branju.

Prihodnja seja 27. oktobra popoldne.

Gospodarski del.

Plemenske prašičke velike angleške pasme za polovično ceno bo deželni odbor v kratkem zopet razdeljeval. Oddalo se bo po enega merjaščka ali pa merjaščka in dve svinjici skupaj. Zivali bodo prihodnje pomlad že za plemenitev. Prošnje je vložiti takoj na deželni odbor v Ljubljani. Posestniki iz krajev, kjer se nabajajo živinorejske zadruge, naj prosijo potom zadrug. Kdor prosi, se s tem zaveže, da odkazane mu živali tudi sprejme.

Nova določila glede spremnih listin za pakete na Rumunsko. Z oziroma na predmetno pred kratkim priobčeno notice nam naznanja trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani, da je rumunska carinska uprava vsled intervencije c. kr. trgovskega ministristva dovolila, da je pri uvozu zavrtkov na Rumunsko odslej treba priložiti za več zavrtkov brez omejitve njih števila, ki jih pošlje

posamezni odposiljalec skupno enemu prejemniku, samo eno originalno fakturo za vsa vsebino dotične pošiljave.

Tedenski sejem v Kranju dne 24. oktobra 1910. leta. — Prignalo se je: 127 glav domače goveje živine, 235 glav bosanske goveje živine, 57 glav goveje živine hrvaške, 8 domačih telet, — hrvaških telet, 112 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domačih ovac, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Od prignane živine je bilo za mesarja 60 glav domače govede in 80 glav bosanske govede. — Cena od kilograma žive teže: 80—86 vinarjev za pitane vole domače, 76—80 vinarjev za domače srednje pitane vole, 72—76 vinarjev za nepitane domače vole, 80—84 vinarjev za bosansko goved, 1 K do 1 K 16 vin. za teleta in 1 K do 1 K 20 vin. za prešiče za rejo. — Pšenica K 10:50, proso K 7:25, rž K 8.—, oves K 8:50, ajda K 7:50, repno seme K —, detelno seme K 60.—, fižol ribničan K 13:50, mandalon K 12.— koks 14:50 K, krompir K 3.— za 50 kg.

Umetnost in književnost

Mirko Černič, Telesni naš postanek, razvoj in konec. Poljudna znanstvena razprava s slikami. Gorica 1910. C. na K 1 60, po pošti K 1 80. Hvalevredno je, da se je začelo pri nas delati s poljudnimi knjižicami za ljudsko izobrazbo. Pred kratkimi smo dobili neko knjigo o spolnem vprašanju, zdaj je pa izdal mladi medicinec, g. Mirko Černič drugo in jo sam — založil. Knjižica mi v splošnem ugaja, samo par stvari hočem omeniti. Morda jih bo g. pisatelj upošteval pri II. izdaji, katero knjiga brez dvoma doživi. Predgovor, oziroma zagovor bi bil lahko krajši. Saj ni potrebno tako široko razlagati pomen knjige, še manj pa kratki «rodoljubne filistre» (5). Rad verjamem g. pisatelju, da je imel težavo z izrazi, vendar bi bil lahko včasih nekoliko bolj pazil. Omenjam le: neizpodbojen (23), inokulacija (23), cigarast (31), diferencijacija in diferencija (55), spolovila strajkajo, luč je umrla (71), ki iz nje i. t. d. Tudi tiskovnih pomot je precej. Neumesten je citat na strani 21, tako tudi stavek na strani 27. Dovolil sem si le par opazk — zdravniška kritika se pride — hotel opozoriti, da bi se pri poljudnih delih moralo malo bolj gledati na jezik in na — ceno. Knjiga je malo predraga. Priporočam jo vsem, ki se hočejo res poučiti o skrivnostih našega življenja — «bigotnikom, terciarom in otrokom knjiga ni namenjena». Dr. P.

Janeza Trdina zbrani spisi. IX. knjiga je pravkar izšla. Cena broš. K 2:50, eleg. vez. K 3:70, po pošti 20 vin. več. Kakor prejšnje zvezke, tako tudi tega kar najbolje priporočamo. Založnik je ljubljanski knjigar L. Schwentner.

Jaka Štoka: Mutasti muzikant. Burka v enem dejanju. Z oziroma na snov in priprostost odra, upati je, da bo ta igra dobro došla društvom na deželi. Dobi se po vseh knjigarnah po 60 vin.

«Obrtniški koledar» je izšel. Izdajatelj nam piše: Prepričan sem, da je nujno potreben. Razne organizacije in stanovi imajo svoje koledarje. V katerih najdejo njih pripadniki in interesi koristna in potrebna navodila in pojasnila, le obrtniški stan je dosedaj pogrešal svojega strokovnega koledarja, v katerem bi našel, vsaj v najvažnejših stanovskih vprašanjih, potrebni pouk. «Obrtniški koledar» pa daje obrtnikom, rokodelcem, gostilničarjem in dr. marsikatero pojasnilo in navodilo glede njih obrtnih pravic in dolžnosti, kajti poleg običajnega koledarskega gradiva vsebuje ta koledar tudi: Podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd. Tabela za osebno dohodnino. Razvrstitev obrtov. Gostilničarski obrt in njegovo pravo. Vinotoč pod vejo. Stavbni obrti. Obseg in izvrševanje obrtnih pravic. Obrtno sodišče. Obrtni svet. Obrtno združenstvo. Obrtni nadzorniki. Zadrudni inštruktorji. Obrtno pospeševanje. Obrtni pospeševalni zavod za Kranjsko. Obrtne nadaljevalne sole. O patentih. Obrtne pravice trgovcev, ki prodajajo storjeno obleko. Davkoprosti bencin za obrtne namere. Krosnjarstvo. Določila o zapiranju prodajalnic itd. Koledarju je priloženo 16 listov črtanega papirja za beležke. Cena lično v platno vezanega koledarja je samo 60 vin., nevezanega 40 vin., po pošti 5 vin. več. Dobi se v vseh večjih knjigarnah in trgovinah s papirjem in pa pri izdajatelju in založniku Josipu Hauptmanu, oficijalu trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, Francovo nabrežje št. 7.

Potni spomini.

Dalje.

Znamenit je v zvoniku cerkve sv. Štefana iz uplenjenih turških topov lit zvon v teži 402 stota. Dunajčani mu pravijo veliki pumerl kot razloček od malega, v teži 208 stotov. Velikost tega velikana znaša 3 m, ravno toliko je njega premer, obseg na znaša celih 10 m. Razven dveh drugih, v Moskvi in Erfurtu, je največji zvon na svetu.

Ne daleč od sv. Štefana je kapucinska cerkev, v kateri je grobnica, kjer počivajo in spe večno spanje umrli člani naše vladarske hiše. Dosedaj je tamkaj pokopanih 132 članov habsburško-lotarinške rodbine.

Prav v obližju je cesarski dvorec, kjer pa cesar navadno ne stane, kajti on ima svoje prebivališče v Šenbrunu.

Palata je vredna ogleda, velikanska stavba z mnogimi dvori. V njej so razne cesarske pisarne. Vsako popoldne igra v njej vojska godba, kadar se menjavajo vojske straže, in sicer se vrste dan za dnevom godbe vseh palkov, kateri imajo svoja bivališča v mestu. Takrat je vedno pričujočega dovolj ljudstva, posebno tuji so radi navzoči ob tej priliki.

Iz dvora se pride mimo v naravni velikosti izdelanih spomenikov nadvojvoda Karla in princa Evgena, sedečih na težkih noriškkih žrebcih do krasnega spomenika cesarice Marije Terezije. Ob vsaki strani tega spomenika stoji krasni, velikanski palači, v katerih eni je umetniški, v drugi naravoslovnih dvorni muzej. Proti vstopnici se v gotovih dneh lahko ogledajo znamenitosti.

Tu smo že na takoimenovanem ringu, kjer se kmalu prične «Francev ring» z državnozbornsko palačo. V tej palači se shajajo ljudski zastopniki, katere pošiljajo avstrijski narodi, da kujejo postave, po katerih se nam je ravmati.

Na zunaj avstrijska državnozbornska palača ni videti visoka stavba, to tem manj, ker jo od spredaj deloma zakriva precej visoka rampa kot dohod v glavni del posopja. Ob straneh rampe so postavljene kipi znamenitih državnikov še iz grške in rimske dobe.

Državnozbornska palača zavzema 16.000 m površja, to je prilično tri orale.

Kar se tiče glade zaidanega površja sveta, se šteje k največjim novjšim dunajskim stavbama univerza 21.720 m², medtem ko ima dunajski rotovž ali mestna hiša 18.700 m².

S popisovanjem teh stab bi nasim bralcem malo ustregli; lepoto, velikost in mogočnost si je vtisniti v spomin mogoče le z ogledom na licu mesta. V podzemlju dunajskega rotovža so velikanske in krasne kleti, kjer so gostilniški prostori, ob raznih prilikah porabljajo se tudi za kake demonstrativne in imponujoče shode.

Tudi vseh spomenikov, kateri predočujejo znamenite moze, kakor vojskovodje, pesnike, umetnike i. t. d. ni moč popisovati, ker se nahajajo skoro v vsakem javnem vrtu, večjem trgu in ima vsak svojo posebnost, bodisi glede tehnike, pomena ali izdelave.

V drugem okraju, Leopoldovo mesto imenovanim, se nahaja takoimenovani prater, igrišče, zabavišče in izprebajališče Dunajčanov. Kot mala primera pratu bi bil n. pr. v Ljubljani Lattermanov dvored. Prater je cesarjeva last, vendar pa je ljudstvu odprt. Dosedaj se ni veliko sveta zaidanega. Pred letom 1769 je služil samo kot lovišče dvoru, in je bil ljudstvu še nepristopen. Ob priliki svetovne razstave na Dunaju l. 1873 se je izvršila regulacija ter se pričelo v njem tudi staviti hiše.

Kot spomin na svetovno razstavo stoji tukaj še sedaj znamenita stavba «rotunda», vrhu katere se nahaja pozlačena zlata krona. V Pratu so bili tudi prostori letošnje lovske razstave, katere se je pred kratkim časom zaključila. Dalje prih.

Dopisi.

Iz Gorič nad Kranjem.

V.

O abstinenciji, gostilnah in prodajalnah ter o plesu — na katoliški podlagi — v tukajšnjih pokrajinah.

Abstinenca, za katero se brez upa na zmago borita tukajšnja Slomškarica gospodična «Terezija» in kranjski gospod «Nace», tukajšnji ožji rojak, je pa taka-le: Notorične očitne zganjepivce in -pivke sta prepustila svoji usodi, Marijine device in devičarje sta pa vzela na zapisnik, seveda pod gotovim davkom in strogim zabičenjem, da nobene opojne pijače niti poduhati ne smejo. Strašno. Teoretična abstinenca je torej izvrstna. Kakšna pa je praktična? Prav «luštna» in «slabna», pa tudi nadvse «obrajtana». V «kamrici», v «šibelci», na «čumanati» — o j — tja ne vidi bistro oko nadzorovalne dame «Reze», le «vlecimo» in «praznimo» steklenice od — kisle vode — sedaj napolnjene z zgečo vodko! Živio, abstinenca! Pa tudi klerikalna županstva podpirajo to imenitno abstenenčno gibanje. Goriče, vas 26 hisnih števil, ima dve gostilni in tri prodajalnice za spicerijsko blago. To jesen pa sta se v neposredni bližini Gorič hkrati odprli dve gostilni in dve prodajalni s spicerijskim blagom — na Letenjih in na Malijevem brdu. Letence šteje 5 hiš, Malijevo brdo pa je samota, pa ima vendar gostilno in prodajalno.

V nedeljo, 16. oktobra je bil na Malijevem brdu bal — seveda na katoliški podlagi; plesalo se je seveda tudi na katoliški podlagi do 3. ure zjutraj, in godec je odnesel 44 K (reci štirinštrideset kron) zaslužka. Razume se, da se je vse to vršilo brez kakega dovoljenja ali licence od strani kakega oblastva. — Tak im enak bal se je vršil v nedeljo, 9. oktobra t. l. tudi na Kokrici v znani gostilni «pri dišči rozi» (vrtmarici), katerega sta se

*) Ali sta bila kaplan in učitelj tudi do 3. ure zjutraj, mi ni znano.

Ali imate bolečine?

Revmatične, gihtične, glavobol, zobobol? Ali ste si vsled prehlajenja, prepiha kaj pridobili? Poizkusite vendar bolečine odstranjajoče, ozdravljajoče, okrepjevalno sredstvo Fellerjev fluid z zn. «Elsafluid». To je res dobro! To ni samo reklama! Poizkusni tucač 5 K franko. Izdelovatelj samo lekarnar Feller v Stubici, Elsaflatz Nr. 264 (Hrvatsko).

poleg drugih udeležila tudi predoseljski kaplan in učitelj s svojo gospic*) do treh zjutraj; razume se samoočebni, da brez licenčnega dovoljenja in brez ozira na policijsko uro. Trezni ljudje stikajo glave in se povprašujejo, kako je to, da je danes vse dovoljeno.

Res imenitno plačuje klerikalni erar svoje — generale.

Ribno pri Bledu. Nekoliko odgovora dopisniku v zadnji številki „Domoljuba“. Kdor razodno bere notico o tukajšnji prireditvi, si mora misliti, da smo Ribnjani potrebni dopisnikovih dobrih svetov. Svetuje nam dobrohotno, da naj bi gostilničar, kadar je kaka prireditev, oskrbel dva orožnika, ki bi varovala varnost življenja in nočni mir. Res, dober je ta svet. Vendar si pa dovoljujemo tudi mi svetovati dopisniku ter ga še posebej prositi, da naj bi on dobrohotno uplival na ribenskega gostilničarja, da se tudi v njegovih gostilni ali na njegovem dvorišču ne vrše kako nerednosti. Ne bomo naštevali različne dogodke od prejšnjih časov, a pribiti hočemo, da so se, ko se je končala prireditve gasilnega društva, dne 2. oktobra, odpravili junaki v vasko gostilno ter baje do 3. ure popoldne popivali in kalili nočni mir. Tukajšnje gasilno društvo je od leta 1902 priredilo najmanj po dve veselici na leto, in sicer v najlepšem miru. V vaški gostilni pa, kjer ni bilo veselice, se je tuintam večkrat kalil nočni mir do ranega jutra, osobito ob sobotah in nedeljah. Najnovejši dogodek, ki se je pripetel v vaški gostilni dne 9. oktobra, je ta, da je nek mladenič razbil sipe pri gramofonu, drugega pa je, ko je odšel okrog 9. ure zvečer iz gostilne domov, nekdo nenadoma zahrbtno sunil z nekim železnim drogrom v trebuh. Vprašamo dopisnika, ni li vaški gostilničar bolj potreben, da si oskrbi orožnike, kakor pa društvo? Pred nekaj leti se je baje v občinskem odboru predlagalo, da naj bi se nastavil policaj, ki bi imel nalogo, osobito ob nedeljah in praznikih paziti na to, da se ne bi kalil nočni mir in da bi se ob določeni uri zapirale gostilne. Ta predlog pa je, kakor smo čuli, padel v vodo. Gotovo so bili s tem merodajni Ribnjani zadovoljni. Treba bi pa tudi bilo nadzorovanja ne samo gostilne, temveč tudi gostilničarja samega, da bi se preprečilo, kako prihajajo k njemu razni bolniki iz daljnih krajev, osobito ob mladi luni. Zakaj, na to naj odgovarja sam gostilničar, ako mu je drago. Najboljši naš nasvet pa je ta, da bi se ne kalil nočni mir, naj bi pa tudi starši yzeli v strah take mlade fante. Dobro pa vemo, da se ne bo izvršil ta nasvet, ker so nekateri taki, da se ne upajo svojemu otroku nič reči.

V Kranju, dne 29. oktobra 1910.

V koroškem deželnem zberu je dne 27 t. m. govoril poslanec Grafenauer, da je kmečko-gospodarski pouk na Koroškem brezpredmeten, ako se vrši samo v nemškem jeziku, zahteva torej uvedbo slovenskih učnih knjig. Potem kritizira postopanje deželnega odbora v slovenskem delu dežele. — Proračun deželnega fonda izkazuje zmanjšanje premoženja za 1,343.615 kron.

Saborske volitve na Hrvaškem so se vršile 28. t. m. Poklicali so v deželo tuje vojaštvo, za katero je pripravljeno 200.000 kron. Odpeljal se je tudi nekaj vojaštva s Koroškega.

Saborske volitve na Hrvaškem. Od 75 mandatov je dobila koalicija 32, bauova vladna stranka 15, krščansko-socialna stranka prava 12, Starčevićanci 10, Radičeva kmečka stranka 4, srbski radikalci 1, brezbarvni pa 2 mandata. Potrebni so 13 ožjih volitev. Koalicija je, kakor kaže, izgubila odločilno besedo. Izvoljeni so voditelji koalicije: Prebičević, Tuskan in Mšadaković.

Novosti založne tiskarne Iv. Pr. Lampreta v Kranju

Zelo aktualno! Ravno kar je izšel Zelo aktualno!

7. snopčje poljudne zbirke „Več luči“:

„Strašna grozodejstva v samostanu čenstohovskem.“

Cena 20 vin. S tremi silkami. Cena 20 vin.

Dobiva se v tiskarni Iv. Pr. Lampret in po knjigotržnicah.

Prihodnje dni izide 8. snopčje zbirke „Več luči“

O DRAGINJI.

Izšel je

Najnovejši sankcionirani občinski red in občinski volilni red za Kranjsko.

in

Mozes ali Darwin?

Solsko vprašanje. Predaval prof. A. Dodel.

Ustava na Kitajskem. Narodna skupščina je sklenila, pozvati vlado, da uvede konstitucionalni sistem, in sicer kar najhitreje. Zahtevo motivirajo s sedanjim položajem v državi, ki je težak posebno v finančnem oziru.

Godovi prihodnjega tedna:

30. Kladij, Slavob't, Vladika, Gorazd: 31. Volfgang, Lucila; Stojslava, Srečko; 1. novembra. God vseh svetnikov. Ljubomil; 3. Vseh vernih duš, Just, Neža, Bogomil; 3. Viktorin, Hubert, Ida, Rado; 4. Karol B., Modesta, Vera; 5. Caharija, Mirko, Savina, Mojmir.

Sejmi prih. teden na Gorenjskem:

2. novembra na Jesenicah; 4 v Preski pri Medvodah.

Novičar.

Zelena zavist ali grda novečljičnost. Nasi klerikalci mislijo, da so vzeli vseprek v svoj zakup. Ker so pozabili v zakonsko predlogo glede novega obč. reda in obč. volilnega reda postaviti tudi paragraf, ki bi določal, da se sme novi zakon tiskati le v Katoliški tiskarni, smo v zadnji številki „Gorenjca“ nakratko objavili, da izda naša tiskarna drugi teden ta novi zakon. Imamo to pravico in nam, hvala bogu, ni treba hoditi po dovoljenje v Katoliško tiskarno. Pobožni „Slovenec“ je seveda tudi čital naše naznanilo glede nove izdaje. Tuhtal je celo nedeljo in iztuhtal v pondeljek, da izdaje tudi v Katoliški tiskarni novi zakon. Da jim Lampret ne pokvari „kšefta“, so prihodnji terek razglasili žegnani čfutje v svojem listu, da izide novi občinski red zanesljivo v Katoliški tiskarni še ta teden. Lampret jih je pa prehitel. Zato so se spravili nanj in očitajo Lampretovi tiskarni — zelene brošuro. Le počasi, gg. konkurentje! Katoliška tiskarna je tiskala takozvano škofovo rdečo brošuro, ki je provzročila šele zeleno brošuro. Škof je hotel dokazati, da je pod kožo rdeč, kakor vsi drugi pravi ljudje na tem božjem svetu, zato je spisal krvavo, rdečo brošuro, pri nas smo pa rekli: So je nekaj upanja, da naše ljudstvo ni tako pokvarjeno, da bi se ravnalo po trapastih naukih rdeče brošure, zato je izšla — zelena brošura. Sicer pa, kdo vam pojde še danes na tak lim? Morda se najde še kak zarukan tepček, pa tisti naj kupi le Vaš, od „strokovnjakov“ in „juristov“ iz Katoliške tiskarne pregledani obč. red, naša tiskarna vam tega ne zavid. Tako bo naša tiskarna razpečala svoje, katoliška pa svoje izvode. In pomagano bo obema. Skromno željo pa bi izrazili h koncu: Ne bodite vendar tako požrešni! Morda vam ne piše tako huda, da se pričate radi tega. Poštena konkurenca to ni, kakor tudi ni bila to, da ste odjedli „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vladne tiskovine, ki so se v tej tiskarni tiskale več desetletij. Kaj tako zahrbtnega zamorejo le — prodane duše. Sicer pa na svidenje še večkrat, „prijatelji“ — konkurentje iz Katoliške tiskarne!

Izšel je najnovejši, sankcionirani občinski red in občinski volilni red za Kranjsko v založbi naše tiskarne. Knjižca je prirejena po podatkih iz deželnega odbora kranjskega, torej avtentičnega vira. V njem je opaziti nekaj protislovij, katere pa so tudi v sankcioniranem zakonu. Cena je 60 vin., s poštnino pa 70 vin.

Konfiskacija. Deželna vlada je minuli ponedeljek zaplenila 7. snopčje „Več luči“ — Strašna grozodejstva v samostanu čenstohovskem. Konstatirati moramo, da je to pot prvič pri konfiskaciji prišel s slugo z glavarstva orožnik z nasajenim bajonetom. Sicer je prišel s slugo vednole kak urednik.

Deželni zbor kranjski je imel svojo sejo v četrtki popoldne in v petek dopoldne, kjer se je po priporočilu dež. poslanca Cirila Pirca sprejel načrt zakona v vodovodni nakladi za Kranj, dalje se je vnela daljša debata glede meščanske korporacije v Kamniku, pri kateri je nastopil tudi kamniški poslanec dr. Vilfan. O tem poročamo prihodnjč. Včeraj je bil za deželnega odcornika namesto Jarca izvoljen iz splošne kurije poslanec dr. Zajec. — Danes se razpravlja o deželnem proračunu.

K deželnemu zavarovalnemu zakladu je govoril dne 19. oktobra t. l. g. deželni poslanec Ciril Pirc takole: Visoka zbornica! Z ozirom na ne baš ugodni gmotni položaj dež-le Kranjske bi bilo gotovo pozdravljati vsak korak, ki bi meril na to, da se v doglednem času odpravijo ali vsaj utesne gotovi redni deželni izdatki. In tak namen ima izvestno predlog, da naj se opusti vsako zavarovanje deželnih poslopij proti požaru in da naj se vsakoletne zavarovalne premije od napominanih poslopij v znesku K 5122-09 obrestonosno nalagajo v svrhu ustanovitve lastnega deželnega zavarovalnega zaklada, ki bi tekom let narastel tako, da bi končno odpadel vsak prispevek v zavarovalne namene. Predno se odločimo za ta korak, se nam je vsakako baviti z vračanjem, v kakem razmerju je riziko, če se ne zavarujejo deželna poslopja proti požaru s koristmi, katere bi donalal zavarovalni zaklad. In v tem pogledu, čestita gospoda, se bojim, da bi dežela ne prišla na svoj račun. Štedilo bi se pač

pri krajcarjih, a na drugi strani bi se morda morali razmetavati stotisočaki. Glasom poročila deželnega odbora bi deželni zavarovalni zaklad narasel v 50 letih z obrestmi vred na K 815.619 — Z ozirom na sedanje varnostne uredbe in z ozirom na dejstvo, da se je tekom 50 let pripetila le ena večja škoda po požaru — ko je leta 1887. pogorelo deželno gledališče — sklepa deželni odbor, da je verjetnost za večjo škodo vsled požara le majhna. Če bi tudi skozi nadaljnih 50 let gledala mila usoda deželna poslopja skozi veliko okno, potem ni dvoma, da bi zavarovalni zaklad nele zadoščal, marveč da bi še naraščal. Kaj drugega je seveda, ako bi se takoj spočetka pripetile večje škode ali pa pozneje večkrat zapored. Potem bi takoj račun verjetnosti razpadel v nič, razpadel pa tudi zavarovalni zaklad. Deželni odbor sam priznava v svojem poročilu, da je to neugodna stran domačega zavarovanja. Sedaj so vsa deželna poslopja zavarovana za svoto K 4,927 485—. Od te svote se plačuje na zavarovalnih premijah letno K 5122-09, t. j. K 1-04 od K 1000 — zavarovane svote. Deželno gledališče samo je zavarovano za K 402.500 — in zavarovalna premija za ta najnevarnejši objekt znaša K 3647-05, tako da je za ostalo zavarovano svoto K 4,524.958 — plačevati na zavarovalnih premijah le letnih K 1475-04, t. j. 35 h od 1000 K zavarovane svote. In zaradi te bogatele naj izpostavljam o deželno imetje velikanski nevarnosti na ljubo zavarovalnemu zakladu, ki bi bil jako problematične vrednosti! Tu se gre za poslopja, ki so neizmerne kulturne in gospodarske važnosti za deželo: deželno gledališče, deželni muzej „Rudolfinum“ z dragocenimi zbirkami, dež. dvorec, dež. bolnico in blaznico, domobranski vojašnici i. t. d. Ako bi ogenj upepelil katerega teh predmetov v prvih letih, ko bi se zasnoval zavarovalni fond, bi dežela morala rajeti posojilo, da bi zopet postavila poslopje. Od tega posojila bi bilo treba plačevati najmanj 4% obresti, tedaj približno 40 krat toliko, kakor znaša sedaj povprečna zavarovalna premija, vpoštevši drago gledališko premijo. Iz navedenega sledi, da riziko, katerega bi prevzela dežela v slučaju, da ne zavaruje več svojih poslopij, ni v prav nikakem razmerju z morebitnimi ugodnostimi nameravanega deželnega zavarovalnega sklada. Konečno naj omenjam le še nekaj. Splošno je znano, kako je naše posestnike na deželi težko pripraviti do tega, da bi sploh in zadostno zavarovali svoja poslopja. Mislilo se je že večkrat na prisilno zavarovanje. Ako bo deželna uprava sama dajala slab vzgled in ne bo zavarovala svojih poslopij, bo malomarnost na deželi le še pospeševala. Iz navedenih razlogov narodno-napredni poslanci ne bomo glasovali za predlog, da naj se zasnuje lastni deželni zavarovalni zaklad.

Današnja predstava v narodni čitalnici kranjski ima naslednjo vsebino: Svečar Kuntara se je zapletel radi svoje sestrične Erike, soproge polkovnika Kaplja, v častno afero z odvetnikom dr. Vranom. Stvar mu je silno zoperna in ne ve, kako bi se rešil iz te zagate. Suknjar Kemperle, stric njegove žene mora posredovati med njim in dr. Vranom, oziroma njegovim sekundantom, zelo nervoznim polkovnikom Kapljem. Monika, Kuntarova soproga, ima svojega moža že itak na sumu, da ji uhaja čez ojnice, zato prav rada privoli v predlog Rosine, Kemperletove soproge, ki tudi dvomi, in sicer popolnoma opravičeno o zvestobi svojega moža, da pustite obe opazovati svoje može po detektivih, Rozina posebej še svojo pastorko Jelico, koja sumniči ljubkovanja za njenim hrbtom. V poštev pride slavnoznanca poizvedovalnica Luciferja, ki tudi prevzame ta posel. Nervoznemu polkovniku se ravno vsled te afere v toliko odpro oči, da dvomi o zvestobi svoje žene. Torej pusti tudi on opazovati svojo soprogo Eriko po tem zavodu. Kemperle se je med tem že do dobra spoprijateljil z dr. Vranom, kateremu zaupa vse svoje izvenzakonske galantne doživljaje. Ker se Kemperle boji, da bi prišla njegova resolutna soproga na sled njegovemu nedopustnemu počenjanju, pusti jo opazovati po neki drugi detektivski tvrdki. Slučaj pa nanese, da zve njegova soproga, kaj njen soprog počenja. Dr. Vran pokaže obupanemu sukknjarju rešilno pot: Luciferjeva poizvedovalnica mora mu preskrbeti dvojnika, njemu povsem sličnega človeka, tako, da ga bode lahko vsakdo z njim zamenjal. Podjetni Lucifer takoj ukrene vse potrebno. V Luciferjevi pisarni seznanita se dr. Vran in Rosina, ki smatra tudi njega detektivom. Resolutna Rosina mu torej brez dolgega govoričenja naroči, opazovati njeno pastorko Vido. Dr. Vran, čuvši, da se gre za dve mladi deklici, Rosinini pastorki, s precejšno doto se takoj prilagodi svoji novi vlogi in odide kot detektiv — komi v hotel, kjer stanuje Rosina s svojimi pastorkami Jelico in Vido. Deklici ga seveda smatrale sodrujnikom večje konfeksijske tvrdke. Došla Erika pa spozna v odsotnosti obeh deklic v dozdevnem komiju dr. Vrana. Dr. Vranu, ki se je kot detektiv o vsem natančno informiral, zelo ugaja živahna Vida, zaljubi se v njo. Vsled zagonetnih sporočil iz obeh nasprotnih poizvedovalnic postanejo biti vse tri soproge druga na drugo ljubosumne, kar dovede do pravcate domače bitke, v katero mora kot angelj miru poseči svečar Kuntara. Tako postane vse očito: vsi stranski skoki gospodov soprogov in vsa tajna

Konfiscirano!

nadziranja in opazovanja od strani gospe soprog. Izkaže se tudi, da je zaljubljena Vida dopisovala že dalje časa z šifriranimi pismi z dr. Vranom, seve, ne da bi o tem kaj slutila. Ko uvidi Kemperle, da je igra zaigrana, prizna ravnodušno vse svoje pregrehe svoji boljši polovici, češ. ona je vse to s svojo strogostjo zakrivila. Rosina izprevidi svoje napačno ravnanje s soprogom in obljubi postati drugačna. Energični dr. Vran porabi ugodno priliko in zaprosi Vidine roke, ki je v njega itak že do ušes zaljubljena. Starši so s tem popolnoma zadovoljni in vse se konča v miru in zadovoljstvu.

Kaj so renegati? Se nikdar ni tako značilno obsodil renegate Nemec, kakor je to storil prof. Adolf Bartels v «Deutschsoziale Bätter», kjer pravi doslovno: Der geborene Slawe, der für deutsche Art und Sitte wirkt, ist in meinen Augen ein Lump, denn er hat seiner natürlichen Bestimmung nach für seines eigenen Volkes Art und Sitte zu wirken, und nicht für die eines fremden». Po sodbi nemškega profesorja, so vsi renegate lumpje, germanizacija lumparija. Lumpi so pa potem tudi vsi tisti, ki podpirajo germanizacijo. Prepričani pa smo, da bodo renegati in Nemci mirno spravili v žep to obsodbo ter nadaljevali svoje lumparije.

Zmage pljani... «Slov. Narod» piše: V novomeško-belokranjskem volilnem okraju je zmagal klerikalni kandidat. Kaj drugega mi nihče pričakoval. Narodno-napredna stranka je to prav tako dobro vedela, kakor Gangl, ki se je žrtvoval, prevzema kandidacijo. A vzlic temu ne smemo klerikalcem njih sedanje norosti zaradi te zmage zameriti. Trese se se jim hlače. Bali so se. Tako so se bali, da so poslali agitator ne le vre svoje duhovnike, nego še svoje peščence. Es dan so imeli klerikalci več shodov, kakor naprednjaki ves čas volilnega gibanja. A vendar je Gangl dobil četrti del vseh oddanih glasov. Či se pomisli, da so se razmere od zadnje volitve, ko je bil Suklje izvoljen skoro soglasno, izpremenile tako, da je Gangl dobil kar četrti del vseh oddanih glasov, potem smo s tem uspehom, četudi samo moralnega pomena, lahko prav zadovoljni. Vsak četrti volilec v tem okraju je naprednjak. In to v okraju, kjer se je napredno gibanje šele začelo. Vsak četrti volilec je na napredni strani, dasi je bila napredna agitacija v primeri s klerikalno le malenkostna, dasi so klerikalci vpregli duhovnike v delo za svojega kandidata in izrabljali vso moč, kar je ima cerkev. Pa niti duhovski terorizem, niti poslanska agitacija, niti denar niso mogli preprečiti, da je vsak četrti volilec ostal zvest narodno-napredni stranki in je, kljubuje duhovskemu pritisku, glasoval za Gangla. Vsak četrti volilec! Glasovi se samo štejejo. Ko bi se možgane tehtalo ali ko bi se uvaževala gospodarska veljavnost posameznih volilcev, bi bilo razmerje med Jarcom in Ganglom seveda vse drugačno, kajti po inteligenci in po gospodarski veljavi odtehtajo Ganglovi volilci Jarceve vsaj stokrat. Ti volilci, ki so glasovali za Gangla, reprezentirajo pamet in gospodarsko moč v novomeško-belokranjskem okraju, ki so jedro prebivalstva in ti pričajo, da nimajo klerikalci prav nobene vzroke markirati nekako urnebesno veselje. To veselje je komedija in prav nič drugega.

Nesreča. V torek dopoldne okoli 9. ure je povozil Bedenkov hlapec gospica Marico Remic, ki je uslužbena pri tvrdki Singer. Konj se je splašil ter jo pritisnil najprvo k zidu, potem je je pa prevrnil in ji je šel voz čez telo. Zadobila je znatne poškodbe. Tudi minoli teden se je pripetil enak slučaj in so bili pekovski mojster Pikuš in njegova mala otroka v smrtni nevarnosti. Najnovejša pa je, da se vodi konje kar skozi zvezdo. Od druge strani se nam pa poroča, da uganja neka družba hlapcev ponoči svoje orgije. Naravnost vlomili so zadnji čas na «Stari pošti», prej pa tudi že v gostilno g. Šumija in pri Jeleau. Zadnji čas je torej, da se začne izvrševati cestno policijski red nekoliko bolj natančno in strogo. Saj se mnogokrat primeri, da prebudi mirno spečega prebivalca huronsko tuljenje. Posebno priporočljivo to torej ni za mesto Kranj, ki hoče vendar več veljati, kakor kaka podgorška vas.

Gostilno na Šmarjetni gori opusti s 1. novembrom «Društvo za privabitev tujcev in olepšavo mesta Kranja z okolico». Na ta način izgubi Kranj svoj najlepši izlet, ki je imel krasen razgled. Društvo za pomet tujcev je to moralo storiti, ker ni več moglo vzdrževati gostilne iz lastnih stroškov. Kakor nam javlja lastnik g. I. Cof, tudi on ne bo več imel gostilne, tako da ostane Cofšče od 1. novembra dalje definitivno zaprto.

Izpremema trgovine. Dediči po trgovcu in posestniku g. Francu Omeru v Kranju so prodali staroznano trgovino z železino v Kranju št. 190 ljubljanskem: trgovcu g. Francu Berjaku, soimetniku tvrdke Berjak & Šober v Ljubljani na Vodnikovem trgu. Prevzemnik trgovine gosp. Fran Berjak bo do trgovino z železino vodil neizpremenjeno naprej, a tudi obdržal soimetništvo v svoji ljubljanski trgovini.

Izrebrani porotniki z Gorenjskega za IV. porotniško dobo so naslednji gg.: Fran Cuznar, posestnik Podkorenem, Ignacij Fock, tovarnar v Kranju; Adolf Galle, graščak v Zgornji Šiški; Josip Hacin, posestnik v Črešnjevku; Luka Hafner, posestnik v Kropi; Josip Jesih, mesar v Medvodah; Anton Kadunc, posestnik v Sp. Šiški;

Vinko Majdič, veletržec v Kranju; Rihard Mally, strojar, Karel Ruech, trgovec, oba v Trziču; Jožef Wucherer, posestnik v Lescah, in Ignacij Zupan, posestnik v Zapricah.

Dijaška kuhinja v Kranju je izdala za leto 1909/1910 svoje tiskano poročilo. Podpiralo se je 44 revnih dijakov. Za 11 417 kosil po 25 vin. in 11 493 večerij po 15 vin. se je plačalo 4578 20 K. Premežnjako stanje izkazuje 46 950 93 K. Odobru načeluje dr. Elvard Savnik.

Zdravniki na Kranjskem dobe priprave zoper kolere (Choleraabereitschaft), med tem so pa poslali vojake s Kranjskega, da bodo zanesli s Hrvaškega kolera domov. Zares zelo pametna odredba! To neizmislno početje od vojaške strani se boče zelo bridko mščevalo.

Razglasilo. Kakor se je v drž. zak. št. 148 iz l. 1910 že objavilo, se boče pri prihodnji ljudski štetvi tudi štela živina po stanju z dne 31. decembra l. 1910. Ker je natančno poznanje stanja živine prvi in neobhodno potreben pogoj za pravo in umestno delovanje v ta namen, da se živinorejja pospešuje, da se živina izkorišča, kakor tudi da se meso preskrbuje širšim krogom konsumentov, se vsled odločbe c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 13. oktobra 1910, št. 24 983, opozarja, da je v prvi vrsti v lastno korist posestnikov živine potrebno, da dajo kolikor mogoče resnične in popolne podatke o stanju živine, in da je bojazen nekaterih, da se taki podatki le zahtevajo v svrhu zvišanja davkov, popolnoma brez podlage. C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 22. nov. 1910.

Plesne vaje v Trziču se prično dne 4. nov. t. l. ob 8. uri zvečer v prostorih g. Lončarja in se bodo nadaljevale vsak ponedeljek in petek ob določeni uri. Člari slovenskega bralnega društva v Trziču in člani ter članice televadnega društva «Sokol» v Trziču se s tem vabijo, da se plesnih vaj udeležijo. Posebna vabila se bodo poslala samo nečlanom.

Umrila je v Cikagi 4. oktobra 1910 gospa Marija Urbanc, po domače Škurtova, stanujoča prej mesta v Kranju. Umrila je na operaciji v bolnišnici sv. Jožefa, stara šele 39 let. Zipušča šest nepreskrbljenih otrok. N. v. m. p.!

V Naklem so ustanovili gasilno društvo. Vlada je pravila že potrdila.

Odlikovanje. Delavec v praharni v Kamniku, Andrej Žabnik, je dobil častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje.

Poročila se je v Preski pri Medvodah gospica Ivanka Trampuš s trgovcem g. P. Šinaričem.

Ustanovil občni zbor društva za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju tržiškem se vrši v sredo, dne 9. novembra t. l. ob petih popoldne pri okrajnem sodišču v Trziču.

Prememba voznega reda na progi Ljubljana-Kamnik. S 15. novembrom 1910 vozi iz Ljubljane mešani vlak ob 7-10 zvečer in prihaja v Kamnik ob 8-19 zvečer.

«Slovensko bralno društvo v Trziču» je imelo svoj redni letošnji občni zbor 15. oktobra t. l. po običajnem sporedu. G. predsednik je pozdravil zborovalce ter se spomnil ranjke gospe Pollakove, soproge ranjkega Vilkota Pollaka — slovenskega mecena. Zborovalci so vstali v znak scžalja s svojih sedežev. Nato je podal g. tajnik svoje poročilo glede društvenega delovanja. Opravičeno je pozival člane, da pomagajo tudi ti kljub častnemu številu sedanjih članov pridobivati še novih, da bo falanga tem močnejša proti raznim navalom. Povdarjal je zavednost, katera manjka še ponekod ter bičal malačnost, ki preveča še slovensko javnost. — Knjižnico akad. fer. društva «Prosvete» prevzame iz prijaznosti g. notar Matija Marinček, ker manjka društvu za to primernih lokalov. Sledilo je poročilo g. blagajnika. Stanje društvenega premoženja prejšnjega leta je bilo K 3116 49, dohodki letošnjega leta so znašali K 766 84, skupaj torej K 3883 33. Stroški so bili K 649 23, tedaj znaša sedanje čisto društveno premoženje K 3234 10, za K 117 61 več kot lansko leto. G. pregledovalca sta našla vse račune v najlepšem redu. Sledila je volitev novega odbora, ki se je izvolil sledeče: Ing. Karol Pollak, predsednik, Rajko Pollak, podpredsednik, Anton Sepaher, tajnik, Ivan Cizl, blagajnik, Adalbert Roos, Rihard Mally, Janko Zadnik in Josip Šter, odborniki, Ivan Jezeršek, društveni poveljovodja ter Franc Krystufek, knjižničar. Pri slučajnostih se je vnela živahna debata glede nekaterih važnejših točk. Vendar je občni zbor poveril odbor, naj ta sam ukrepa dalje glede teh. G. predsednik je pozival k sklepu vse člane k skupnemu delu, se zahvalil zborovalcem za udeležbo ter zaključil zborovanje.

K samomeru v Trziču, o katerem smo zadnjič pisali v tržiških novicah, se nam poroča od strani sorodnikov nesrečne Ivanki, kar popravljamo resnici na ljubo, da ubožca ni bila v blagoslovljenem stanu. To torej ni bil pravi vzrok k obupnemu koraku, pač pa slabe razmere v njeni službi, o katerih je večkrat tožila svojim prijatelji cam.

Nesrečnož. Anton Sitar, 34 let stari čevljar v Trziču, je bival pri zakonskih Ahacič. V noči na 13. t. m. sta spala v isti sobi s Sitarjem še dva druga delavca, in sicer en čevljar in en usnjar. Sitar se je vedel celo noč kot blazen, tako da sta bila tovarša primorana ga do 5. ure zjutraj straziti, ker je nameraval skočiti skozi okno. Ko sta pa tovarša vsled utrujenosti zaspala, je Sitar iz-

ginil. Zjutraj okoli pol 6. ure je zapazila Jožefa Sitar ležati v vodnem koritu nago možko truplo. Obvestila je takoj sosede in ti so spoznali v nesrečencu Sitarja, ki je v koritu, v katerem se je nahajala komaj 40 cm globoka voda, bodisi samovoljno ali pa po nesreči utonil. Sitar je bil strasten žganjepivec in brezdvomno je, da se mu je vsled tega um omarčil, ker si je domneval, da ga vse preganja.

Jesenice. Preteklo nedeljo je vprizorilo gledališko društvo R. B. Ümsriederjev igrokaz «Iz tovarne» (prevod E. Schifferja), ki je žel posebno med delavstvom mnogo priznanja. Smov je vzeta iz življenja tovarniških delavcev in je radi tega komad kakor nalašč za naše razmere. Igralo se je, kakor vedno, dobro in bi bilo želeli, da se igra ponovi. Predsedstvo naj se nikar ne vstraši, če včasih obisk ni bogve kako dober, za dobro stvar se mora pač tudi bolj riskirati. Upamo, da bo pri reprizi dvorana napolnjena. Da se je s to vprizoritvijo zadelo v živo, označuje dejstvo, da je tovarniški uradnik Pongratz taed drugim dejanjem demonstrativno odšel, ko je videl živo sliko, kako se v nekaterih tovarnah ravna z delavci; on jih namreč v tukajšnji tovarni sprejema in odpušča. Nekdo je trdil, da pes zavli, kadar se mu stopi na rep. Glede posameznih igralcev se ne bodeda spuščal v podrobnosti, ker so bile vse večje partije jako dobre, samo nastop delaycev v prvem dejanju bi bil lahko boljši, kar se dá do reprize popraviti z intenzivnimi izkušnjami.

Ogenj v bohlnjski graščini. Dne 17. oktobra je ozanil plat zvona, da gori v gradu (graščini). Takoj so bili na mestu gasilci ter zadušili pretečo nevarnost. Ogenj je nastal po neprevidnosti. V gradu namreč predelavajo stanovanja in uradne prostore za oskrništev verskega zaklada katere so ima preseliti še tekoče leto na Bistrico. Delavci so v onih sobah in prostorih, katere so prezidali, da bi se hitreje sušilo, nažgali oglje na kamnih ali ploščakih. Seveda bi morali tu i čuvati, da bi iz oglja, katero tli, se ne zanetila kaka iskrica v lesovje. Žal, tega baje niso storili in trko je nastala preteča nevarnost, da grad zopet zgori. Gasilci so pegasili goreče tramovje in tako zadušili ogenj. Bila pa je nevarnost, ker so iskre z letelo skozi odprta okna in se je gost dim valil iz plosolja.

Vrhovi gorenjskih planin žare v vsej krasoti, pobeljene so z zapadlim snegom. Po lepih in solčnih dneh zadnjih tednov je začelo deževati in temperatura je znatno padla. Lepi jesenski dnevi so najbrže pri kraju. Prvi sneg naših planin napoveduje tudi nama bližajočo se zimo.

Pri volitvah v centni odbor blejski so bili dne 21. m. m. izvoljeni župani: blejski, gorjanski, ribniški, bistrski in srednjevaski, zdravnik dr. Benedik in posestnik Petercel. Ko še deželni odbor imenuje dva zastopnika in se pridružijo še virilisti, se sestavi odbor.

Amaterfotografom! Ker nam je došlo od raznih strani toliko dopisov, da nam ni mogoče vsakemu posamezniku odgovoriti, ulj. presimo vse p. n. interesente, da blagovolijo še nekoliko časa potpeti, da se uredi druge notranje važnejše zadeve pripravljalnega odbora. Čim bode odbor sestavil klubova pravila, sklič' isti eden ali dva prijateljska sestanka, ki bodo pravočasno objavljeni v dnevnikih in želimo, da se istih vsi, ki se za stvar resno zanimajo, blagovolijo udeležiti. Ob tej priliki se bode vsak lahko natančneje informiral in izrazil svoje želje in nasvete. Prosimo pa vse one interese te ki nam dosedaj niso še javili svojih naslovov, da jih naznanijo takoj na: Pripravljalni odbor društva «klub slov. amaterfotografov» v Ljubljani.

Iz Buenos Aires se nam poroča: Na svetovnem trgu znani patentirani lokomobili na vroči par, ki jih izdeluje R. Wolf, Magdeburg-Buchau, so dobili na centenarni razstavi v Buenos Airesu grand-pr x

V Čikagi imajo, kakor nam od tam poročajo, prav gorke in prijetne jesen.

Dražje cigare. Tobačna režija pripravlja zvišanje cen za cigare. Kratke cigare bodo stale v bodoče 6 vin., britanike 16 vin., trabuke 18 vin. Najbrž se to zgodi proti novemu letu.

Slovenski v Ameriki. Mesto Joliet ima okrajni odbor, v katerem je 56 odbornikov. Med temi odborniki sta dva Slovenca.

Državo geljufala je neka družba v Ameriki, ki je čistila sladkor. Podpredsednik te družbe, ki je vedel za vse te geljufaje, je bil obsojen na dve leti ječe in na 20.000 kron denarne kazni.

Po nesreči svoje mater ustrelil. Na Laskem se je zgodil ta-le žalosten dogodek: 20 letni mladenci, po imenu Buff, je bil na lovu. Ko je prišel domov, je brisal v hsi pri oknu puško. Mladencova mati, ki je kuhala v kuhinji, pride v h'šo in se pogovarja s sinom. Naenkrat pa počí puška in strel gre materi v prsa. Mati je padla in bila mrtva. Sin je pa tako zaloval, da je postal zmešan.

Loterijska srečka dne 23. oktobra t. l.

Trst 44 8 37 89 21

Da se ve ceniti čaj in da se dvigne konsum. Zanimanje, ki ga je zbudila razprava, ki je izšla pod tem naslovom pri tvrdki Ed. Messmer (centrala Frankobrod ob M.), ki je znana dobaviteljica čaja, je to tvrdko napotilo, da je tudi letoš izdala nadaljevanje, ki je ilustrirano. Znamenita razprava se pošlje na željo vsem interesentom franco.

Škodljivi bonboni zoper kašelj. Žalibog je le predobro znano, kako se razširja na polju jestvin nepoštenje in ne-reelnost. Ali nekateri trgovski elementi se tudi s tem ne zadovoljujejo. Ta profita lakomnost se pa čuti tudi že na higi-eničnem polju prav neprijetno. Tako se prodajajo pod vsemi mogočimi imeni bonboni zoper kašelj, ki ne vsebujejo niti sledu onih tvarin, ki so nujno potrebna v uspešno zabran tev kašlja in hripavosti. Zato se dobi večkrat sredstva zoper kašelj, ki reprezentirajo samo sladkorno vrednost. Takim bonbonom manjka seveda vsak zdravilni učinek, samo nekaj napravijo z vso sigurnostjo: pokvarjen želodec. Varuje naj se torej pred nepoštenimi ponudbami, ako se noče poleg katarja dobiti še pokvarjenega želodca. Najsigurneje je, ako se poslužuje iz-ključno le zdravniško pripo očenih Kaiserjevih prsnih karamel. Ako se jih pod tem imenom zahteva, se jih dobi v vseh lekarnah, drogerij .h in trgovinah s kolonijalnim blagom.

Svetujemo Vam, da ne zanemarjate revmatične in pro-tinske bolečine, bodljaje, bolečine v križu in sklepih. Poiz-kusni tucač Fellerjevega fluida z znamko «Elsafluid» stane samo 5 kron. Učinkujoče dele rabarbara-korenine, ki pospe-šuje izenjavo snovi ter čisti rad tega kri, vsebujejo bolečine zmanjšujoče, tek pospešujoče in kri olajšujoče Fellerjeve od-vajajoče Rabarbara-pilule z znamko «Elsapilule». 6 štatljic franko 4 krone. Dobi se jih pri E. V. Fellerju v Stubic, Elsin trg štev. 264 (Hrvatsko).

Kaj je vse mogoče

napraviti iz Pekatet, razvidi vsakdo, kdor si naroči kuharsko knjigo, ki jo dobi brezplačno pri „Prvi 72 kranjski tovarni testenin v Ilirski Bistrici.“ 3-1

Peter Urbanc v Čikagi (2221, Herndon Street Chicago Illinois, Severna Amerika) naznanja v svo-jem in v imenu svojih šest otrok tužno vest, da je njegova iskreno ljubljena soproga, oziroma mati gospa

Marija Urbanc

dne 4. oktobra 1910 ob 6. uri zvečer, v starosti 39 let, po kratki in mučni bolezni za nasledki ope-racije v St. Joseph Hospital, blago v Gospodu preminula.

Nepozabno pokojnico smo po-kopali dne 6. oktobra 1910 na St. Boniface Cemetery na vogalu Clark Street in Lawrence Avenue v Čikagi.

Ljubljeno pokojnico priporo-čamo v blag spomin!

ČIKAGO, 16. oktobra 1910.

Ceno češko postelno perje!

5 k gnovega oskubenega K 9-60 boljše K 12-—, belo, mehko oskub-ljeno K 18-— do K 24-—, snežno-belo, oskubljeno K 30-— do K 36-— Pošilja franko po povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejc poštni stroški. 228 6-5

Benedikt Sachsel, Lobes 371 pri Plzinju, Češko

Ravnokar so izšle

pri meni čisto nove slovenske plečče za gramo- fon, jako glasne in lepe melodije ter ceneje kot poprej. Imam tudi vsake vrste igle in harmonike ročnega izdelka.

Se priporočam 247 3-3

P. Bizjak, Kranj 102.

Ne kupujte nič drugega proti 242 24-2

KAŠLJU

hripavosti, kataru, zasliženju, krčevitem in hrznem kašlju kakor okusne

KAISERJEVE prsne karamele s tremi jelkami

5900 not. over. ispričeval od zdravni-kov in privatnikov zagotavljajo siguren uspeh. Paket 20 in 40 vin., doza 60 vin. Dobi se jih v lekarnah: Karel Šavnik, pri sv. Trojici v Kranju in H. Robiek v Trzinu.

Največja snažnost! 281-2 Točna postrežba!

Udobno, higijenski urejena

brivnica ::

V. Rozman :: KRANJ

Nahaja se nasproti

:: župne cerkve

U hiši št. 106

Prodaja najboljših sredstev za negovanje las, raznovrstnih lasnih izdelkov, podložkov ter krepa

Jubilejne ustanove.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko razpisuje za leto 1910:

- a) osemnajst cesarja Franca Jozefa ustanov (8 po 50 K in 10 po 20 K) za uboge onemogle obrtnike vojvodine Kranjske;
- b) štirinajst cesarja Franca Jozefa ustanov (4 po 50 K in 10 po 20 K) za uboge onemogle obrtnike vojvodine Kranjske;
- c) pet cesarice Elizabete ustanov po 40 K za uboge onemogle vdove kranjskih obrtnikov;
- d) pet cesarja Franca Jozefa ustanov po 20 K za uboge vdove kranjskih obrtnikov in trgovcev.

Prošnje naj se pošljejo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani do 15. novembra 1910. Priloži naj se jim od občinskega in župnijskega urada potrjeno dokazilo, da je prosilec obrt ali trgovino samostojno izvrševal da sedaj zaradi onemoglosti ne more več delati in da je ubog; oziroma, da je prosteljica onemogla uboga vdova bivšega samostojnega obrtnika ali trgovca.

Matija Ažman mizar : Kranj 123

nasproti klobučarja Ovčjaka

naznanja slavnemu občinstvu, da je prevzel obrt Mihaela Pantarja v Kranju

za izdelovanje mrtvaških krst

ker je bila hiša onega prodana. 92 6-81

Krste se dobe vsakovrstne in po najnižjih cenah.

: LJUBLJANA : Gričar & Mejač : LJUBLJANA

Prešernova ulica 9

nijudno naznanjata, da je zaloga za jesensko sezono tako v oblekah za gospode in dečke, kakor v konfekciji za dame popolna in se priporočata za prav obilen posej, zagotavljajoč točno in solidno postrežbo.

209 6-6

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavica K 5.000.000 K. Stritarjeva ulica štev. 2 Rezervni fond K 450.000.

Podružnice v Spiljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu. 78 52-34

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih **4 1/2 %** Kupuje in prodaja srečke in vrednostne pa-pirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Edina slovenska kislá voda

Tolstovrška slatina

241 6-2

je po zdravniških strekovnjakih priznana med najboljšimi planinskimi kislimi vodami, je

Izbornó zdravilo

za kataré v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za želodčni krč, zaprtje, bolezni v ledvicah in mehurju ter pospešuje tek in prebavo. Tolstovrška slatina ni le izbornó zdravilna, temveč tudi osvežujoča

namizna kislá voda.

Odlíkovaná je bila na mednarodni razstavi v Ino-mostu 1896 in na higijenični razstavi na Dunaju 1899.

Naroča se pri **oskrbníštvu Tolstovrške slatine**, pošta **Guštanj** (Koroško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovinci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod le Tolstovrško slatino! Vsaka slovenska gostilna naj ima edino slovensko kisló vodo.

Po celem svetu znan
Je žlahtni

Če hodí on s Teboj,
Je z d r a v želodec Tvoj!

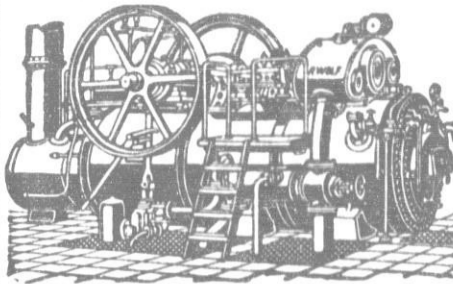
Želodčni liker „FLORIAN“ ne slabí in ne
:: omami kakor razne opojne ::
:: pljače, ampak daje moč in veselje do dela.

Ljudska kakovost   líter K 2-40.
Kabinetna kakovost   „ „ 4-80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Lino 19091 Zlata kolajna, najvišje priznanje.

R. WOLF Magdeburg-
Bukau ::

Filiálka Dunaj, Dunaj III., Am Heumarkt 21

Vozéči in stoječi polnóparni in patentirani
lokomobili na vroči par
z 10 do 800 konjskimi silami.

Najbolj gospodarski, najtrpežnejši in najsigurnejši stroji na moč za
vse industrijske in gospodarske obrate.

249 26-1

skupna izdelava nad 650.000 PS.

Kako

se varuje pred želodčnimi boleznimi?

Da se izogne boleznim, na katerih trpi večkrat sedanje človeštvo, naj se uporablja pravočasno

nektar dr. Engela.

kaji

močen želodec in dobra prebava

sta temelja zdravega želodca. Kdor si torej hoče ohraniti zdravje do najvišje starosti, naj uporablja po svojih izvrstnih uspehih dobro znani

nektar dr. Engela.

Ta nektar, ki je pripravljen iz izvrstnih želiščnih sokov in dobrega vina, učinkuje zbog svoje posebne in skrbne sestave izvrstno na prebavo, slično kakor učinkuje dober želodčni liker ali želodčno vino ter nima prav nikakih slabih posledic. Zdravi in bolniki torej lahko zavživajo nektar, brez ozira na svoje zdravje. Nektar upilva pri pametni uporabi pospešujoče na prebavo in pospešuje tvoritev sokov.

Zatorej naj zavživajo

nektar dr. Engela

vsi oni, ki si hočejo obdržati dober želodec.

Nektar je izvrstno **sredstvo** proti **želodčnem kataru, želodčnem krču, želodčnim bolečinam, težki prebavi ali zasilženju**. Istotako ne dopušča nektar navadno **zaprtja, utešenja, bolečin pri koliki** ali **utripanja srca**, temveč zdržuje zdrav spanec in dober tek ter preprečuje torej brezspalnost, slabo vojo, glavobol in živčno utrujenost. V širokih ljudskih plasteh je číslan po svojem učinku ker vzdržuje veselost in veselje do življenja.

Nektar se dobiva v steklenicah po K 2- in K 4- v lekarnah v Kranju, Kamniku, Škofji Loki, Radovljici, Tržiču, Jesenicah, Idriji, Vrhniki, Ljubi, Ljubljani, kakor tudi v vseh večjih in manjših krajih vojvodine Kranjske ter vse Avstro-Ogrske. Tudi razpošílajo vse lekarné 3 in več steklenic za originalno ceno v vse kraje Avstro-Ogrske.

Svarí se pred ponaredbami!

220 17-2

Zahteva naj se izrecno

nektar dr. Engela

Moj nektar ni nikako tajno sredstvo. Snovi so: Samos 200,0, malaga-vino 200,0, vinski špirit 50,0, glicerín 100,0, rdeče vino 100,0, sok jaržabnice 100,0, sok črnejše 200,0, trpotec 30,0, borovnice 30,0, vermut 30,0, fenhel, janež, helena korenina, encijan, kalmus, kamelice à 10,0. Te snovi naj se meša.

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji zavod za nalaganje denarja
v pol. okraju Radovljica na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4¼ od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti pripisuje dvakrat na leto h kapitalu, in sicer 30. rožnika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje mestna hranilnica sama, tako da dobi vsak vložnik 4 K 25 v od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leo. Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjske v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev — potrjenih pravil **mesto Radovljica** z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, kateri znaša sedaj nad **200.000 K.** :: **Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge med vsemi drugimi denarnimi zavodi v polit. okraju Radovljica.** Zato nalagajo c. kr. sodnije in drugi c. kr. uradi vse vloge od nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici. — Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroči naj ji le vložno knjižico, da se obrestovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama. Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštne položnice, katere so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

Posojila na zemljišča dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16½, 19½, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo je za vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si izposodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane toraj še vedno 300 K dolžan. **Dolžnik mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celoti dobi še za 97 v manj.** Nadalje dovoljuje tudi posojila na mečnice in proti zastavi vrednostnih papirjev. Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod v polit. okraju Radovljica. Kdor želi najeti posojilo ali dobiti kaka druga pojasnila, zglesi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajne sodnije, kjer se uraduje vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne razen v nedeljah in praznikih.

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.

SINGER

šivalni stroji

za vse le mogoče šivalne namene.

Dobe se v vseh naših prodajalnih.

SINGER Co., akcijska družba šivalnih strojev. 85 42-33

Podružnice povsod. Podružnice povsod. Kranj št. 53, nasproti c. kr. pošte.

113 18-14

Popravila šivalnih strojev
se izvršujejo v naši delavnici točno in stvarno.

SINGER Co., deln. družba šiv. strojev. Največja in najstarejša trgovina s šivalnimi stroji v Avstriji. Kranj, Glavni trg 53.

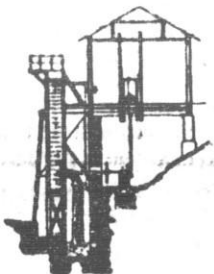
Odda se lepa meblirana soba

s separatnim vhodom.

Kje, pove upravništvo «Gorenje». 239 3-3

G. Tönnies

v Ljubljani 52-24 133

tovarna za stroje, železo in kovinolitarna priporoča kot posebnost žage in vse stroje za obdelovanje lesa. Francis-turbine osobito za žagine naprave zvezane neposredno z vratilom Motorje za bencin in surovo olje, najcenejša gonilna sila.

Najboljši češki nakupni vir.

Cene posteljno perje!

1 kg sivega dobrega puljenega 2 K, boljšega 2 K 40 h; p ima polbelega 2 K 80; belega 4 K; belega, puhanega 4 K 10 h; 1 kg velefinega snežnobelega puljenega 6 K 40 h, 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; belega finega 10 K; najfinejši prsni puh 12 K. Kdor vzame 5 kg, dobi franko.

Izgotovljene postelje

iz gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nankinga, pernice, 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 60 cm širok, napolnjen z novim, sivim, jako stanovitnim puhastim posteljnim perjem 16 K; napolnjen puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50, 4 K; pernice, 200 cm dolge, 140 cm široke, 13 K, 14 K 70 h, 17 K 80 h, 21 K; zglavnice 90 cm dolge, 70 cm široke 4 K 50 h, 5 K 20 h, 5 K 70; spodnje pernice iz mo nega, črtanega gradla 180 cm dolge, 116 cm široke 12 K 80 h, 14 K 80 h.

Razposiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljena je zamena. Za neugajajoče se denar povrne.

S. Benisch, Dešenice št. 821, Češko.

Obsežni ceniki zastoj in franko. 192 50-10

10 kron dnevno! 198 10-9

Lahek zaslužek za vsakega v mestu in na deželi, tudi v majhnih krajih. Pošljite Vaš naslov po dopisnici na trdko Jakob König, Dunaj VII./3. Poštni urad 63.

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 49 52-38

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj.

Pazite!

Ugodni nakup 80.000 parov čevljev. 4 pari čevljev samo 10 kron.

Zaradi ustavitve plačil neke velike tovarne, mi je bilo naročeno, da prodam veliko zalogo čevljev izpod ceno. Zato pošiljam dva para čevljev za gospode in dva para damskih čevljev na trakove, rjave ali črne, galoširane, s trdo prbitim podplatom, elegantne, najnovejša fasona. Velikost po številki ali po meri v centimetrih.

Vsi 4 pari čevljev samo 10 kron. 6-6 Pošilja se po povzetju. Izmena dovoljena. 216

Erste Schuhwaren-Industrie Franz Humann, Dunaj II., Aloisgasse štey. 3.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik LJUBLJANA,

Slomškova ulica št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vešna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Špecialiteta: 83 52-33

valjični zastori (Rollbalken).

Pazite!

Zagrebski **Franck** kot lovniško znamka

priporočujemo kot priznano najboljši pridatek! za kavo!

Nikoli več!

ne menjam z mojim milom, odkar imam v rabi Bergmannove «Steckenpferd»-lijino mlečno milo (Znamka «Steckenpferd») od tvrdke Bergmann in Ko., Tešin ob L., ker je edino to milo najbolj učinkujoče vseh medicinskih mil proti solnčnim pegam, kakor tudi v dosegu lepega, mehkega in nežnega tainta. Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah s parfimerijami i. t. d.

55 40-38

191 52-10

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki poštnine prosti.

Pozor!

Zaloga gramofonov najnovejšega sistema. :: Plošče najlepših slovenskih komadov.

Ustanovljeno leta 1885.

Josip Pogačnik v Radovljici

krojaški mojster

Odlikovan 1909 na razstavah v Londonu in v Parizu s prvim derilom: častno diplomu, velikim zlatim častnim križcem in veliko zlato kolajno.

priporoča cenjenemu občinstvu

svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst oblek za gospode, uradniških uniform, salonskih, turistovskih in loyskih oblek ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoskega in brnskega sukna. — Naročila se izvršujejo po najnovšem kroju točno in ceno ter se sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukenj.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela natančno po meri in izbranem kroju ter po želji naročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine, obenem trpežne in vsem zahtevam ustrezajoče obleke, naroči si jih naj pri tej tvrdki in postal bo stalen naročnik. 82 52-34

Martinova oesta 20

Postajališče električne cestne

R. Lang

Martinova oesta 20

železnice pri šentpeterski cerkvi. 180-14

LJUBLJANA :: Zalagatelj društva c. kr. avstr. drž. uradnikov

Bogata zaloga pohištva vsake vrste v vseh oonah. Ogledala, slike v vseh velikostih.

Popolna oprava za vilo. Špecialiteta: Gostilniški stoli.

Pohištvo iz železa, otroške postelje in vozilki po vsaki oonj.

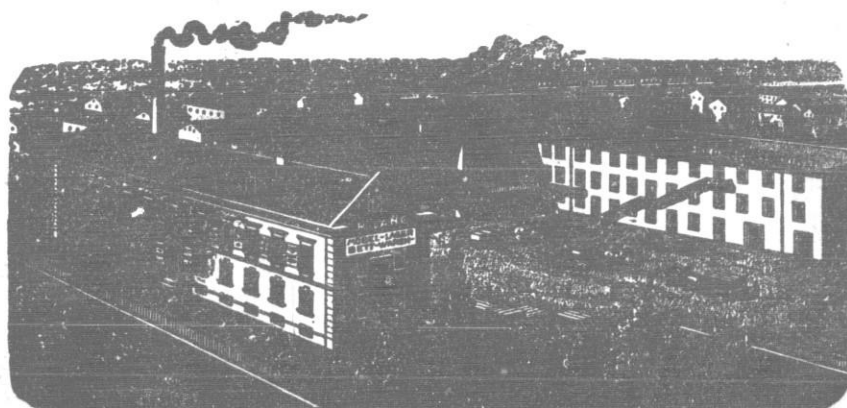
Modrool iz žilnatega omrežja, afričanske trave ali žimo, prve vrste vedno v zalogi.

Za spalnico sobo od 180 gld. naprej. Divan z okraski.

Oprava za jedilno sobo, salone, pred-sobo, cele garniture.

Za sobo; postelja, nočna omarica, o-mivalna miza, ob-šalnik, miza, sten-sko ogledalo.

Špecialiteta v no-vestnih balah. Vo-likli prostori, pri-tlično in v l. nad-stropju. Oudovito poeni za hotele, vile in za letovišča 62 gld.

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave, spominki iz marmorja, granita ali sijenita, apno živo in ugašeno se dobi pri

Alojziju Vodniku Ljubljana
Kolodvorska
kamenarskem mojstru = ulica =

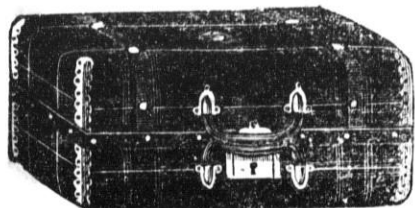
Anton Adamič

KRANJ :: Glavni trg.

Glavna zaloga: nasproti lekarne.
Podružnica: zraven župne cerkve.

priporočila 251 13-1

svoje bogato založene trgovine galanterijskega, norimberškega modnega blaga, šolskih potrebščin, papirja, igrač in raznih pokrival. :: Predtiskarija!

Tovarniška zaloga otroških vozčkov in kovčkov.

Cene (radi pomanjkanja prostorov zelo ugodne!)
Ne mudite prilike! Na debelo in drobno!

Konc. zobarski atelje
ni več v Kranju
od sedaj nadalje samo v
Ljubljani Stritarjeva ulica 7.
Konc. zobotehnični atelje
O. Seydl

205 52 - 8

: Edini : zobozdravniški tehniški atelje v Kranju dr. Eduard Globočnik v isti hiši, kjer je lekarna. Ordinacije vsak dan, tudi ob nedeljah.

Ne zamenjajte mojega zobozdravniškega in zobotehniškega ateljeja s konc. zobarskim ateljejem, ki je v prejšnjih časih v Kranju ordiniral samo ob nedeljah.

Umetni zobje se izgotove v enem dnevu, popravila v nekoliko urah, začasna popravila takoj. Vsa zobotehniška dela izvršuje izkušen zobotehnik, ki je moj sodelavec že izpočetka in ki v tem poslu ostane tudi še nadalje. Tako mi je mogoče cenjenemu občinstvu garantirati za dovršeno delo. Atelje je opremljen :: z najmodernejšimi in najrazličnejšimi potrebščinami in pripomočki. ::

Glinaste peči 147 52-19

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Drelse

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

Zlate svetlinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

42 52-43
dobi se
v
lekarni
Stritar

Čitajte in priporočajte!

„Več luči!“

Poljudna zbirka potrebnih, poučnih, zabavnih in aktualnih spisov za slovensko ljudstvo. Izhaja periodično, najmanj štirikrat na leto

1. snopič: Cerkevne pristojbine ali štolnina z dodatkom Kako se določa kongrua?
2. snopič: Kako sina oprostim vojaščne in druge važne določbe glede vojaške dolžnosti.
3. snopič: HALLEYJEV KOMET (REPATICA)
4. snopič: Bira, kongrua in cerkvena konkurenca
5. snopič: Štiri črtice, namreč Nekaj iz življenja fajmoštra Božidarja Kozamernika. — Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tobije. — V nebesih. — Konec sveta in sedež za „nebeško kraljestvo“
6. snopič: KAKO JE LEP VOJAŠKI STAN...
7. snopič: Strašna grozodejstva v samostanu čenstohovskem. Konfiscirano.

Cena 30, oz. 20 vin.

Dobiva se v založni tiskarni Iv. Pr. Lampret v Kranju ter v knjigarnah in trafikah.

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 %

Rezervna zaklada
iznaša:

*** K 100.623.40 ***

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/4% ali z 1% amortizacijo, na menice pa po 6% :: Eskomp-tirajo se tudi trgovske menice.

181 52-13

Denarni promet
v letu 1909:

*** K 4.000.000 ***

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici

vsak dan od 8.—12. ure dopoldne in od

2.—6. ure pop. izvzemši nedelje in praznike.

Poštno-hranilnični račun centrale št. 45.867.

Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

